

Werkgroep Behoud de Peel

Jaarverslag 2002

Zware tijden

Het natuur- en milieubeleid in Nederland is er de laatste tijd niet op vooruit gegaan. Nog onder het paarse kabinet werd het jarenlang gehanteerde stand-still- en reductiebeleid ten aanzien van ammoniak uit veehouderijbedrijven afgeschaft. Dit werd vervangen door een zone met stand-still van slechts 250 m breed rondom de EHS. Daarbuiten is groei weer toegelaten, terwijl toch de neerslag van ammoniak in de zwaar belaste gebieden zoals de Peelregio nog steeds 5 tot 15 keer hoger is dan de kwetsbare natuur kan verdragen. Het huidige demissionaire kabinet wil die zone zelfs nog verkleinen.

In de Reconstructie platteland zien we tot dusver evenmin maatregelen om het ammoniakprobleem te verminderen. Voor bijvoorbeeld het uitkopen en verplaatsen van intensieve veehouderijbedrijven stelt de overheid veel te weinig geld beschikbaar.

Ook aan het andere zeer belangrijke item voor de natuur -de verdroging- wordt in de reconstructie veelal te weinig aandacht besteed. Het besef dat de verdroging van de natuurgebieden niet opgelost kan worden zonder vernatting van een ruime zone daar omheen, dringt nog steeds nauwelijks door.

Net voordat het landinrichtingsplan Peelvenen (na ruim zes jaar werk) in concept klaar was, maakte het nieuwe kabinet bekend dat er voorlopig geen geld meer wordt besteed aan aankoop van nieuwe natuur.

U zult begrijpen dat WBdP nog steeds voldoende werk heeft. Een belangrijke steun daarbij is de moedige beslissing van Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant in februari 2003 om 55 miljoen euro voor te schieten voor natuuraankopen, waaronder 4 melkveebedrijven rond de Peel.

Wim van Opbergen, voorzitter WBdP

De Werkgroep in 2002

Werkgroep Behoud de Peel (WBdP) is een stichting die in 2003 zijn 25e jaar inging. Dit zilveren bestaan zullen we waarschijnlijk eind dit jaar gaan vieren. Binnen de werkgroep is een comité gevormd dat die activiteiten gaat voorbereiden. U zult er in de loop van dit jaar nog van horen.

Op personeel gebied veranderde er dit jaar niet veel. De vaste kern van de werkgroep wordt nog steeds gevormd door de drie fulltime medewerkers Wim van Opbergen, Chris Vieven en Fred Kater. Buiten deze drie ID-medewerkers bestaat het bestuur van WBdP geheel uit vrijwilligers. Daarvan doet Piet Blankers het secretariaat en Harrie van den Berg het penningmeesterschap. Wim van Opbergen is al jarenlang voorzitter.

Afscheid

Het aantal bestuursleden is dit jaar met één persoon afgenomen. Na jarenlang de functie van subsidie-verwerfer te hebben vervuld heeft onze onverslijtbare nestor Frans van Geffen besloten zijn werkzaamheden te beëindigen. Zijn functie wordt overgenomen door penningmeester Harrie van de Berg. Van Frans hebben wij feestelijk afscheid genomen, maar we willen hem ook hier nogmaals van harte danken voor alles wat hij in de loop der jaren gedaan heeft voor onze stichting. Frans slaagde er in om bij allerlei organisaties geld los te weken. Met name moeten we noemen de subsidies voor "Water en vuur", "de Peel moet natter" en het Verheven Peelproject. Ook slaagde hij er, taal volhoudend, in om negen van de tien Peelgemeenten er van te overtuigen dat het belangrijk is WBdP een jaarlijkse subsidie te verlenen.

Alleen de gemeente Deurne weigert nog steeds, ook al past subsidie aan de werkgroep binnen het gemeentelijke subsidiebeleid. Ook dit jaar was de discussie in de gemeenteraad over de subsidieverlening aan WBdP weer een weinig verheffende vertoning. De opmerkingen, gemaakt door het CDA, waren zo ver beneden de gordel dat wij ons niet verwaardigd hebben daar officieel op te reageren. Overigens zijn wij voornemens om volgend jaar, als de subsidie weer wordt geweigerd, tegen die beslissing beroep aan te tekenen. We willen wel eens weten hoe een onafhankelijke bezwaar- en beroepscommissie denkt over het weigeren van een subsidieverzoek dat geheel voldoet aan het gemeentelijke subsidiebeleid.

Naast de bestuursleden zijn er verschillende vrijwilligers actief, zoals specialisten

op wetenschappelijk en juridisch gebied, en informanten over ontwikkelingen in ons grote werkgebied. Met name willen we ook noemen de mensen die in de herfst en winter deelnemen aan een of meer van onze tweewekelijkse werkdagen in de Peel. Eigenlijk is dat beheerswerk het "echte" werk; het is gezellig en zinvol en het sterkt ons telkens weer in onze overtuiging dat we met een goede zaak bezig zijn.

Sinds medio 2000 werkt WBdP vanuit een eigen kantoor, gevestigd in het "Hofke van Marijke" te Deurne. Daar is ook ons archief, dat wordt beheerd door Fred Kater, die daarbij tijdelijk ondersteuning krijgt van Lucas Talsma. We streven ernaar tijdens kantooruren permanent aanwezig te zijn.

Werkgroep Behoud de Peel is aangesloten bij de Brabantse en Limburgse Milieufederaties en werkt verder samen met vele andere natuur- en milieuorganisaties zoals het Wereldnatuurfonds, Stichting Natuur en Milieu, IVN, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en Vogelbescherming.

Daarnaast zijn er veel formele en informele contacten met de verschillende overheden: ministeries, de provincies Brabant en Limburg, de tien Peelgemeenten en de waterschappen. We hebben zitting in de Landinrichtingscommissie Peelvenen en de diverse reconstructiecommissies. Met de agrarische groeperingen, waarmee we samenwerken in de stichting Peel-land, is besloten om de activiteiten van die stichting voorlopig op een laag pitje te zetten, omdat we ook al intensief samenwerken binnen de landinrichtingscommissie. Peel-land is echter niet opgeheven; zonodig kan de stichting op ieder moment weer worden gereactiveerd.

Financiële positie van de Werkgroep

Vorig jaar moesten wij u melden dat de financiële positie precair dreigde te worden door het wegvallen van de subsidie van de stichting DOEN!. Toch slaagden we er in het jaar met een positief saldo van 1254 euro af te sluiten. Dit hadden wij (naast een zuinig beleid) met name te danken aan een flinke verhoging van uw donaties, waarvoor wij u vorig jaar opriepen. Graag willen wij alle donateurs hiervoor hartelijk danken.

Ook dit jaar kunt u ons weer steunen met de bijgesloten acceptgiro. Giften aan de werkgroep zijn aftrekbaar voor de belasting. Uw giften zijn niet alleen financieel van belang, maar geven ons ook de morele steun om door te gaan met ons belangrijke, maar niet altijd even dankbare werk!

Stichting

Werkgroep Behoud de Peel
Postbus 139, 5750 AC Deurne
telefoon 0493-354411
fax 0493-354435
WBdP@hetnet.nl

Zoals we vorig jaar al meldten heeft de Werkgroep besloten om haar grondbezit onder te brengen in een speciale stichting VEEN (Verwerving Extra Eigendommen voor Natuurontwikkeling). De stichting Veen heeft het afgelopen jaar een bedrijfsplan opgesteld, gericht op het aankopen van strategisch gelegen gronden in het Verheven Peel-gebied. Omdat de overheid in 2002 fors bezuinigde op middelen voor de aankoop van EHS-gronden, kon de stichting nog weinig succes boeken. Hopelijk leiden de huidige formatiebesprekingen tot nieuwe mogelijkheden.

Inhoud

- Werkgroep Behoud de Peel—1
- Jaarverslag 2002—1
- De Werkgroep in 2002 —2
- Landinrichting Peelvenen—3
- Voorlopig Ontwerp Plan landinrichting—4
- De bijdrage van WBdP aan het plan—6
- Natuurbeschermingswet en waterbeheer—8
- Monitoring Hoogdonk—9
- Natuurbeschermingswet en ammoniak—10
- Wet milieubeheer ammoniak—12
- Glastuinbouw—13
- Diverse procedures—14
- Reconstructie—16
- Pilot Water Nederweert—20
- Kwak: terug in de Peel!—21
- Beheerswerk—22
- Voorlichting—23
- Het Zinkske:vogelparadijs—23
- Het beleid van de provincies—24
- Ruimtelijk beleid in de Peelgemeenten—26

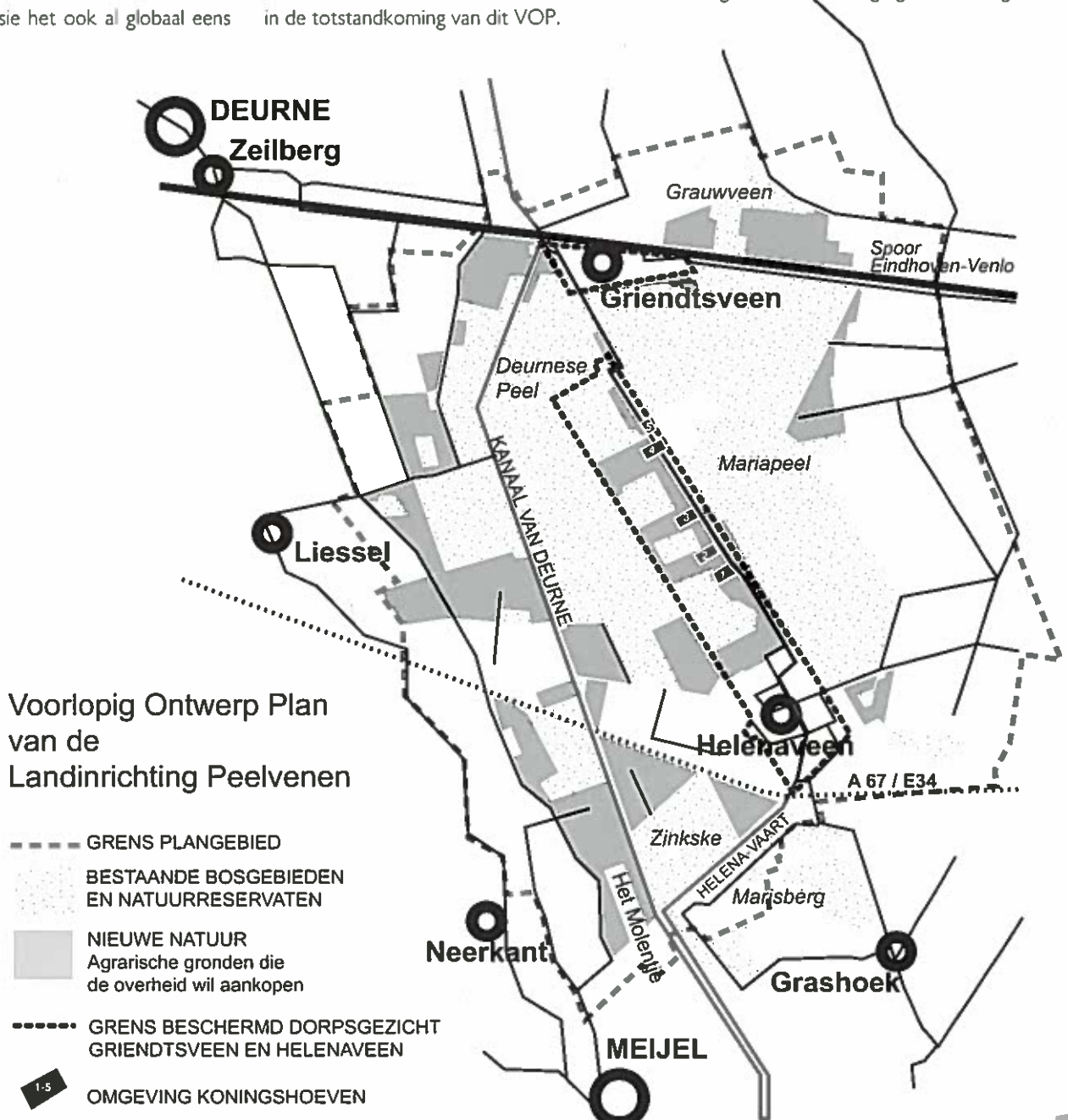
Landinrichting Peelvenen

De landinrichtingscommissie Peelvenen is in februari 2000 door de provinciebesturen van Brabant en Limburg benoemd met de opdracht om in eerste instantie een plan te ontwikkelen voor het realiseren van ongeveer 1200 hectare nieuwe natuur rond en tussen de Deurnese Peel en Mariapeel. Omdat er zoveel landbouwgronden omgevormd worden naar natuur, is het vereist om een MER (milieu effect rapport) op te stellen met diverse alternatieven. Het "natuur alternatief" (NA) beschrijft een plan waarin de natuur optimaal tot z'n recht komt en het "cultuurhistorisch natuur alternatief" (CNA) beschrijft een plan dat naast de natuurdoelen ook zoveel mogelijk tegemoet komt aan de wens om de geschiedenis van de ontginning zichtbaar te houden. In 2001 was de landinrichtingscommissie het ook al globaal eens

geworden over een compromis, waarin beide doelen gediend werden: het "voorkeurs alternatief" (VKA). In 2002 zijn deze alternatieven verder uitgewerkt.

Op de valreep, op 19 december 2002, is de landinrichtingscommissie het in principe eens geworden over het plan, de alternatieven en de kosten. Voorzitter Servaas Huys heeft aan het plan de veelzeggende titel gegeven "Het onverenigbare verenigd". In 2003 zal dit "voorlopig ontwerp plan" (VOP) de inspraak ingaan. Op bladzijde 4 en 5 geven we een samenvatting van dit plan; de kaart op deze bladzijde schetst de hoofdlijnen ervan. Vervolgens beschrijven we op bladzijde 6 en 7 van dit jaarverslag een aantal van de vele tientallen punten waarbij Werkgroep Behoud de Peel in 2002 een aandeel leverde in de totstandkoming van dit VOP.

Binnen de begrenzing van het Landinrichtingsplan worden twee belangrijke onderdelen onderscheiden: het Middengebied en de Ring. Met het Middengebied worden de landbouwgebieden bedoeld tussen Helenaveen en Griendtsveen plus de bestaande natuurgebieden. Met de term Ring worden de overige gronden aangeduid.

Voorlopig Ontwerp Plan van de landinrichting

Natuur

Eind 2002 was er in het projectgebied al 265 hectare landbouwgrond aangekocht om in natuur te worden omgezet. Het landinrichtingsplan gaat er van uit dat uiteindelijk alle 1500 hectare aangewezen EHS is verworven en dat de melkrundveehouderij en de glastuinbouw langs de Soemeersingel van Helenaveen tot Griendtsveen is verdwenen. Dit heeft tot gevolg dat de verdroging van de Deurnese Peel en de Mariapeel zal verminderen. De bestaande natuurreservaten zullen zich verder ontwikkelen tot hoogveen/moeras-natuur. Afhankelijk van de bodemgesteldheid, hoogte en waterpeilen zal -met zo min mogelijk menselijke ingrepen- een scala van natuurtypen tot stand komen: hoogveen, natte en droge heide, vennen, laagveen, broekbossen en op de hogere delen eiken-berkenbossen.

Op de voormalige landbouwgronden van het Middengebied (tussen Griendtsveen en Helenaveen) worden beperkingen gesteld aan de vrije natuurontwikkeling en vernatting, vanwege het gewenste behoud van cultuurhistorische waarden.

Vanwege het dorpsgezicht en het feit dat de woningen in het Middengebied niet zullen worden aangekocht, zullen de Deurnese Peel en Mariapeel niet tot een geheel aaneengroeien. Het natuurgebied zal dan ook niet groot genoeg zijn om als een zelfstandig natuurlijk systeem te functioneren. Uitwisseling van plant en dier met natuurgebieden daarbuiten is noodzakelijk voor het voortbestaan van soorten. Daarom voorziet het plan in faunapassages onder wegen, kanalen en spoorwegen. Verder worden er natuurlijke aansluitingen (zogenaamde verbindingsszones) gepland naar andere natuurterreinen, zoals de Heidse Peel, van Grauwveen naar Paardekop, tussen Mariapeel en 't Zinkske, langs de Oude Aa, en tussen 't Molentje en de Grootte Peel.

Cultuurhistorie, Landschap en Bos

De dorpen Griendtsveen en Helenaveen worden beschermd als dorpsgezicht, waarbij het ontginningspatroon langs de Soemeersingel zichtbaar blijft. Water en turf werden vroeger via een drietandsysteem afgevoerd naar de Helenavaart. Voor zover ze niet in de huidige natuurterreinen liggen, zullen deze zogenaamde wijken waar nodig hersteld worden. Op plaatsen waar ze de Soemeersingel kruisen en waar in het verleden bruggetjes lagen, zullen speciaal vormgegeven autoverkeersremmers worden gebouwd, die aan deze bruggetjes doen herinneren. Bestaande

bruggen over de Helenavaart zelf zullen waar nodig gerenoveerd of vervangen worden in een stijl die past bij het historische beeld. In Griendtsveen zal een gedempt kanaal worden gerestaureerd.

Rondom de Koningshoeven zal een gedeelte van het Middengebied beheerd worden als schraalgrasland, om het contrast tussen cultuur en natuur te handhaven. Hoe verder van de Soemeersingel vandaan, des te meer natuurlijke verruiging zal mogen optreden. De Koningshoeven zullen een bestemming krijgen die past bij het cultuurhistorische imago van deze boerderijen.

De autospuiterij in de voormalige turf-fabriek zal eveneens plaats maken voor een cultuurhistorisch verantwoorde bestemming, wellicht een collectieve woonfunctie of een extensieve recreatieve voorziening. Het wijkenpatroon er omheen zal goed zichtbaar blijven vanaf de openbare weg.

De laanbomenstructuur in het plangebied wordt zoveel mogelijk in stand gehouden, ondanks de verhoging van het waterpeil. Langs de Soemeersingel zullen hiertoe erf- en berm-slotten worden gegraven en zal het water zo nodig via bemaling op het gewenste peil worden gehouden. Langs de Kanaalstraat, van Griendtsveen richting America, worden dode Amerikaanse eiken vervangen door Elzen, die het water beter verdragen.

De langgerekte open kavelstructuur in de landbouwgronden ten noordoosten van het nieuwe natuurcomplex blijft gehandhaafd. De kleinschalige kavelstructuur aan de westkant wordt geaccentueerd door het behouden van de laanbeplanting en het toevoegen van bosperceeltjes.

In de (nieuwe) natuurgebieden zal op spontane wijze bos ontstaan en bos verdwijnen, als reactie op veranderingen in de waterstand. Actieve bosaanleg zal plaatsvinden in 't Molentje en langs het Kruispunt Koeweide met de A67 en op niet te saneren vuilstorten.

Landbouw

In het Middengebied zullen de melkrundveehouderijen verdwijnen. Van één familiebedrijf, dat jarenlang pachtte van Staatsbosbeheer, is de pacht al beëindigd. Voor vier andere bedrijven wordt gewerkt aan verkoop en beëindiging van de pacht van Fortis, waarbij voortzetting van de bedrijven buiten het projectgebied wordt beoogd. De glastuinbouwbedrijven aan de Soemeersingel zijn uitgekocht en grotendeels al afgebroken.

In de Ring (het gebied rondom de natuur-

gebieden) zijn de productieomstandigheden voor de land- en tuinbouw redelijk goed. De nabijgelegen natuurmonumenten Deurnese en Mariapeel, met de daaruit voortvloeiende specifieke water- en ammoniakregelgeving, leggen echter wel beperkingen op. Een vrijwillig kavelruilproject binnen de landinrichting zal er voor zorgen dat het grondgebruik beter afgestemd kan worden op de natuurwensen: natte weilanden dicht tegen de natuur en op grotere afstand de iets meer droogte behoevende akker- en tuinbouw. Bestaande glastuinbouwbedrijven kunnen uitgroeien tot maximaal 3 hectare, mits de hydrologische omstandigheden dit toelaten.

Ook de Reconstructiewet werkt door in de Peelvenen. Rond de natuurgebieden wordt een strook van 250 meter aangewezen als zogenaamd extensiveringsgebied: de bestaande intensieve veehouderij wordt hier "bevrozen" en mogelijk uitgeplaatst. Nieuwvestiging wordt niet meer toegestaan. De rest van de Ring zal in principe worden aangewezen tot zogenaamd "verwevingsgebied": hier mag bestaande intensieve veehouderij groeien mits de omgevingskwaliteit dit toelaat, maar nieuwvestiging is uitgesloten. In de verwevingsgebieden van de Ring behouden ook melkrundveehouderij, alsmede akker- en tuinbouw ontwikkelingsmogelijkheden.

Recreatie

De landinrichting heeft niet gekozen voor grootschalige recreatieve ontwikkeling. Bovendien worden toeristen en recreanten zodanig "gestuurd" dat het merendeel in (het bezoekerscentrum van) de Grootte Peel terecht komt, dat een kleiner deel door de Mariapeel komt wandelen (en fietsen) en dat de Deurnese Peel het rustigst blijft ("struinnatuur"). Intensievere recreatie dient buiten het projectgebied plaats te vinden, zoals in "Peelbergen" (Horst en Sevenum) en "Peelspiegel" (Deurne).

Door de natuurontwikkeling en vernatting zal er een wandelroute verdwijnen in de Mariapeel. Ook in de Deurnese Peel zal een wandelmogelijkheid wegvallen. Ter compensatie zal vanuit Griendtsveen een nieuwe route worden ontwikkeld, via een nieuwe brug over het Deurnes Kanaal naar de bestaande en nieuwe natuur langs het Leegveld. Vanuit Helenaveen wordt het bestaande aanbod gecombineerd met dat van de LAW (lange afstands wandeling) en de routes vanaf het Biologische Station in de Mariapeel.

Voor fietsen sluit de landinrichting primair

Peelvenen

Recreanten hebben de Peel ontdekt. Op mooie dagen in het voorjaar maken zoveel fietsers en wandelaars gebruik van de Soemeersingel, dat er voor autoverkeer geen plaats meer is. WBdP is van mening dat er op deze route beperkingen dienen te worden opgelegd aan het gemotoriseerd verkeer.

aan bij het Fietsenknoppuntnetwerk. Ter aanvulling wordt een "Peelraamstelling-route" ontwikkeld: langs de Hoofdwijk tussen de Driehonderdbunders en de Horsterdriehoek; deze route wordt vervolgd over de zandweg oostelijk van het Defensiekanaal naar de Kerkkulienweg. Daar tegenover zal het fietsen dwars door de Mariapeel ontmoedigd worden.

Tenslotte wordt er een parkeerplaats aangelegd bij de bebouwde kom van Griendtsveen en een Park & Bike-voorziening naast de mini-camping 't Kanaaltje aan de weg van Liessel naar Helenaveen, gemakkelijk te bereiken vanaf de A67.

Water

De waterhuishouding is de belangrijkste factor voor het herstellen van levend hoogveen in het projectgebied. Om te voorkomen dat andere sectoren onevenredig zwaar belast worden, houdt de landinrichtingscommissie bij de vernattingsmaatregelen de volgende trits aan:

1. Voorkom natschade door ruimtelijke oplossingen: dit betreft zowel waterbuffering binnen de EHS, als 'de juiste teelt op de juiste plaats' in het omringende landbouwgebied.

2. Neem zo nodig technische maatregelen ter compensatie, bijvoorbeeld ondiepe drainage.

3. Vergoed resterende schade en/of betaal voor 'blauwe diensten'.

In het landinrichtingsplan wordt het waterpeil zodanig opgezet, dat er goede kansen ontstaan voor hoogveenontwikkeling in de bestaande natuurgebieden in de Deurnese Peel en Mariapeel. Dit betekent dat het noordelijke Middengebiet (thans landbouwgebied) 's winters maximaal een halve meter onder water komt te staan; meer naar het zuiden, richting Helenaveen, zal er 's winters

hoogstens een plas-dras situatie ontstaan.

De verhoging van de waterstand zal in kleine stappen worden doorgevoerd. Bovendien wordt er voor gezorgd dat er door de vernatting geen voedingsstoffen uit het voormalige landbouwgebied de natuur in stromen.

In deze tijd van klimaatverandering, is er natuurlijk ook aandacht voor waterberging. Omdat het peil in het Middengebiet wordt verhoogd, neemt de kans op overlopen van de Peel toe. In het Middengebiet zal de Helenapeel als waterbergingsbuffer dienen, terwijl die functie in de Ring door het dal van de Soeloop vervuld zal worden. Al met al wordt ervoor gezorgd dat de maatgevende afvoer niet vergroot behoeft te worden ten opzichte van de huidige situatie.

In het landbouwgebied in de Ring worden alle inrichtingsmaatregelen voor waterconservering, optimalisatie waterpeil, compensatie van vernatting en verminderen van wateroverlast bij afvoerpieken, geïntegreerd en in samenhang met kavelruil uitgevoerd.

Tenslotte neemt de landinrichtingscommissie maatregelen ten behoeve van de waterkwaliteit. In de toekomst zal Griendtsveen niet meer afwateren op de Mariapeel ("Kanaalbos"), maar op de Helenavaart. Ook de aanvoer van het kalkhoudende Maaswater naar de visvijver in het Broemeerbos zal worden gestaakt.

Milieu

Afhankelijk van nog te actualiseren informatie zullen de voormalige stortplaatsen aan het Leegveld, aan het Leegveld/Eikenlaan en in Griendtsveen aan de Lavendelweg al of niet gesaneerd worden. Het compostbedrijf aan het Leegveld wordt verplaatst naar een industrieterrein in Deurne.

Ondanks het feit dat de depositie van am-

moniak op de Peel nog vele malen de norm voor hoogveen overschrijdt, stelt de landinrichtingscommissie geen extra maatregelen voor als aanvulling op de landelijk geldende voorschriften.

Verkeer

Er komen snelheidsremmende voorzieningen en gekleurde fietsstroken op de Soemeersingel, Kanaalweg, Helenaveenseweg en Kerkkulienweg. Zodoende vormt het autoverkeer een geringere bedreiging voor het (recreatieve) fietsverkeer.

Het Leegveld, dat deels door (nieuw) natuurgebied loopt, zal worden afgesloten voor gemotoriseerd verkeer.

In Griendtsveen wordt de spoorwegovergang van de Grauwveenweg afgesloten. De Grauwveenweg wordt verhard doorgetrokken naar de spoorwegovergang bij de Halte.

Leefbaarheid

Voor Griendtsveen en Helenaveen wordt een dorpsverbeteringsplan opgesteld om de leefbaarheid te verbeteren en tegemoet te komen aan het Beschermd Dorpsgezicht. De Gemeente Deurne zal, in nauwe samenwerking met de partijen binnen de landinrichtingscommissie, een nieuwe economische bestemming zoeken voor de cultuurhistorische monumenten die hun huidige functie verliezen. Hierbij zal rekening worden gehouden met de natuurbelangen en met de historische waarde.

Tenslotte zullen de betrokken gemeenten met alle medewerking van de landinrichtingscommissie zoeken naar vervangende werkgelegenheid buiten de blokgrens van Peelvenen.

De bijdrage van WBdP aan het plan

NATUUR CENTRAAL

WBdP is er in het planvormingsproces voor deze landinrichting aan vast blijven houden dat natuurontwikkeling de centrale doelstelling is van het project Peelvenen. In een conceptversie van het plan stonden maar liefst zeven hoofd-doelstellingen. Dat kan natuurlijk niet. Onze kritiek is overgenomen. Ook heeft WBdP veel moeite gedaan om haar ideeën over de waterhuishouding in het plan opgenomen te krijgen. Uiteindelijk hebben we bereikt dat in de bestaande natuurgebieden van de Deurnese Peel en de Mariapeel gestreefd wordt naar een waterhuishouding die geschikt is voor de ontwikkeling van hoogveen. De nieuwe natuur moet met iets minder genoegen nemen, omdat rekening moet worden gehouden met bewoners en cultuurhistorische waarden in het "Middengebied" of met de landbouw in de Ring.

In het "Middengebied" is duidelijk "water als ordenend principe" gehanteerd: landbouw verdwijnt daar, omdat het onverenigbaar is met de centrale doelstelling. Voor de nieuwe natuur is dat principe veel minder ver doorgevoerd. Afgesproken is dat vernatting van de nieuwe EHS niet mag leiden tot uitstralings-effecten naar het blijvend landbouwgebied. Daardoor kan die vernatting niet optimaal worden uitgevoerd. Toch hebben we ook voor de "Ring" iets bereikt. Bij knelgevallen zal geprobeerd worden om "de juiste teelt op de juiste plaats" te leggen (bijv. geen asperges naast de Peel). Dit zal door middel van een vrijwillig kavelruilproject gebeuren. Ook wordt op sommige plekken wateroverlast in de landbouw door technische maatregelen opgelost en is er de mogelijkheid tot natscha-vergoeding.

Hogere waterstanden

We hebben er nadrukkelijk voor gepleit dat ook buiten de EHS de waterstand wordt verhoogd. Het is namelijk bekend dat het vernatting van de bestaande en nieuwe natuur niet voldoende is om het natuurdoel hoogveen te bereiken. De waterhuishouding van de Peel wordt beïnvloed door landbouwkundige ingrepen in een ruim gebied -1 tot 2 km- er omheen. Zulke ingrepen (beregeningen, sloten, drainages) zijn er de laatste jaren heel wat geweest. WBdP heeft zich daar steeds tegen verzet, omdat voor zulke aantastingen van de natuurwaarden een vergunning nodig is op grond van de Natuurbeschermingswet.

Bovendien heeft ook de landbouw tegenwoordig 's zomers vaak last van droogte.

Jarenlang heeft WBdP zich daarom ingezet voor het sluiten van het "Gebiedsakkoord Mariapeel", teneinde voor natuur en landbouw voordelen te behalen in de waterhuishouding. Het akkoord is echter nooit gesloten, omdat de boeren de vrijheid wilden hebben om over te stappen op gewassen die een lagere waterstand vereisen. In het VOP Peelvenen is nu opgenomen dat waterconserveringsmaatregelen in het landbouwgebied in de landinrichting uitgevoerd zullen worden.

Over de toekomst van de wijken in het plangebied is ook intensief gediscussieerd. In wijken in het natuurgebied is veenvorming op gang gekomen of zal dat gaan gebeuren. Uit cultuurhistorisch oogpunt was er de wens om alle wijken periodiek uit te baggeren, om ze zichtbaar te houden zoals ze er in de tijd van de turfwinning bij lagen. Omdat dit teveel natuurnadeel zou betekenen, is besloten om dat in de bestaande natuur nergens te doen. Alleen de minder zichtbaar geworden wijken die in het huidige landbouwgebied liggen, zullen -vnl. dicht bij de Soemeersingel- eenmalig hersteld worden.

WBdP lijkt ook succes te boeken in haar jarenlange strijd voor een betere waterkwaliteit van de Mariapeel. In het VOP zijn maatregelen opgenomen om de afwatering van Griendtsveen naar de Helenavaart te leiden. Nu wordt dat gebiedsvreemde water nog in de Mariapeel gepompt, in het "Kanaalbos" ten noorden van de weg naar America.

Toerisme en recreatie

WBdP is zich blijven inspannen voor een verantwoorde toeristisch recreatieve zoning. We hebben ingestemd met een fietsroute langs de Eerste Hoofdwijk in de Mariapeel en ten oosten van het Defensiekanaal. Dit wel op voorwaarde dat het fietsen dwars door de Mariapeel beëindigd wordt, ten voordele van de wandelaars. Het bestaande fietsknooppuntennetwerk biedt tussen en rond de beide Peelgebieden al veel fietsgelegenheid.

In de Deurnese Peel zal vanuit Griendtsveen een nieuwe wandelroute gemaakt worden naar de bestaande en nieuwe natuur ten westen van het Deurnes Kanaal. Het was al lang de afspraak dat in het centrale deel van de Deurnese Peel geen wandel- of fietspaden worden aangelegd, vanwege de rust voor mens en dier. Op het laatste moment eiste de gemeente Deurne echter toch een fiets- en wandelroute daar dwars

doorheen. Ook Staatsbosbeheer vond dat ontoelaatbaar. Afgesproken is dat gemeente, SBB en WBdP de recreatieroutes verder zullen uitwerken.

De hoogveenontwikkeling in Peelvenen wordt bedreigd door een te hoge neerslag van ammoniak vanuit de veehouderij in de omgeving. Volgens het Rijks Instituut voor Volksgezondheid en Milieuhygiëne is de neerslag van ammoniak in de Peelregio de afgelopen jaren wel wat verminderd, maar nog steeds meer dan 10 keer zoveel dan voor een gezond hoogveen vereist is. Helaas is het WBdP niet gelukt om hiervoor maatregelen in het VOP Peelvenen op te laten nemen. De meerderheid in de landinrichtingscommissie wil niets meer doen dan volgen van het landelijke beleid -wat met de nieuwe ammoniakwet juist sterk afgezwakt is!

Samenvattend: Het zal duidelijk zijn dat met dit landinrichtingsplan Peelvenen het eigen Verheven Peel-plan van WBdP (nog) niet wordt gerealiseerd. Omdat de huizen in het "Middengebied" blijven liggen en ook vanwege het dorpsgezicht zal de waterstand voor hoogveen niet optimaal worden. Ook één aaneengesloten natuurgebied wordt niet bereikt. Aan de andere kant is er nu een door de voltallige landinrichtingscommissie gedragen plan, dat meer ruimte geeft aan cultuurhistorie in het "Middengebied" en aan landbouw in de "Ring". WBdP zal blijven knokken voor de ontwikkeling van hoogveenmoerasnatuur en zal niet bij de pakken neerzitten als natuurontwikkeling alleen maar gedoogd wordt voor zover het andere (economische) belangen zoals landbouw en recreatie niet in de weg zit.

VAN PLAN NAAR UITVOERING

De landinrichtingscommissie heeft nu een plan, dat in 2003 aan de Centrale Commissie MER te Utrecht wordt voorgelegd en dat daarna de inspraak ingaat. Tegen die tijd zal het ook nog moeten gaan sporen met de plannen die in het kader van de nieuwe Reconstructiewet door de provincie Brabant en Limburg worden gemaakt. Komen we dan nooit aan uitvoering toe? Ja, zelfs in 2002 lukte het al een beetje. De landinrichtingscommissie heeft namelijk wettelijk de mogelijkheid om vooruitlopend op goedkeuring van het plan, alvast te beginnen aan onderdelen die bij geen enkele partij op verzet stuiten. Zo is bijvoorbeeld al begonnen aan twee UBV-projecten ("Uitvoering bij voorrang"):

- *Pilot droog houden/maken van twee burgerwoningen aan de Soemeersingel*

Sinds de uitvoering van de vernatting van de Mariapeel in 1995 hebben bewoners toenemende last van natte kelders en vochtige huizen. Op twee adressen is de situatie ter plekke opgenomen en zijn er maatregelen uitgevoerd. De eerste bevindingen zijn bemoedigend. De landinrichtingscommissie laat in het midden of er een oorzakelijk verband is tussen de vernatting in het verleden en het optreden van klachten. Belangrijk is dat klachten verholpen kunnen worden en dat daarmee geleerd kan worden voor het landinrichtingsproject, dat immers verdergaande vernatting voorstaat.

- *Inrichting 't Limburgs Molentje*

WBdP heeft er vorig jaar veel inhoudelijk aan bijgedragen dat de provincie Limburg de financiering heeft geregeld voor de aankoop van ca 19 hectare landbouwgrond aansluitend aan 't Zinkske. De blokgrens van landinrichting Peelvenen is zelfs iets aangepast, zodat het opstellen van een uitvoeringsplan aan de landinrichtingscommissie kon worden toevertrouwd. Het bestek is vrijwel gereed en we verwachten in 2003 met de feitelijk uitvoering te kunnen beginnen.

Dit laatste UBV 't Molentje is een mooie illustratie waar het eigenlijk om draait. De uitvoering van een inrichtingsplan kan pas tot stand komen als de grond verworven is. Het landinrichtingsplan Peelvenen mag dan (bijna) gereed zijn; de uitvoering valt of staat met het verwerven van de grond in het Middengebied. WBdP wenst daarom de aankopers van DLG, de voorfinancierende Provinciebesturen, de investerende Minister van Landbouw, Natuurbeheer(!) en Visserij en de betrokken eigenaren (boeren en verpachter AMEV/Fortis) goede zaken toe!

BESCHERMD DORPSGEZICHT HELENAVEEN

Bij besluit van 9 mei 2000 is de veenkolonie Helenaveen door het ministerie van OCW aangewezen als beschermd dorpsgezicht. WBdP heeft daar destijds tegen bezwaar gemaakt om de volgende redenen: de aanwijzing tot beschermd dorpsgezicht roept een spanningsveld in het leven tussen de statussen natuurontwikkelingsproject enerzijds en beschermd dorpsgezicht anderzijds. Het is onmogelijk op dezelfde plaats een beschermd dorpsgezicht volledig te beschermen en tevens een ambitieus natuurontwikkelingsproject uit te voeren.

Het betrokken natuurontwikkelingsproject heeft als (hoogste) aspiratieniveau een z.g. "begeleid natuurlijke eenheid", wat inhoudt dat het gebied op den duur vrijwel zonder beheer zou moeten functioneren. Dat is per definitie niet verenigbaar met een beschermd dorpsgezicht. Volgens het dorpsgezicht moeten immers de wijken, lanen, gebouwen en open landbouwgronden herkenbaar blijven. Dat vereist onderhoud, dus een regelmatig ingrijpen.

De commissie OCW gaf aan dat het bezwaar ontvankelijk is en dat het voor advisering aan de Commissie voor de bezwaarschriften zal worden voorgelegd. Over de verdere afhandeling zouden wij nader bericht ontvangen. Toen dat uitbleef verzochten we in 2002 om bericht over de stand van zaken en een eventueel besluit. Toen wij hier ook geen reactie op kregen is er bezwaar gemaakt op de fictieve weigering te beslissen. Hierop kregen we bericht dat er advies wordt ingewonnen en dat er medio 2003 een besluit zal worden genomen.

Helenaveen heeft een aantal zeer beschermenswaardige bouwwerken, zoals de Hervormde Kerk en pastorie (foto boven).

Het opnemen van grote oppervlaktes landbouwgrond plus complete moderne bedrijven en zelfs delen van het natuurgebied in een 'Beschermd Dorpsgezicht' gaat volgens Werkgroep Behoud de Peel echter te ver. Deze veel te ruime begrenzing frustriert de natuurontwikkeling in het Peelgebied.

Natuurbeschermingswet en waterbeheer

Wateraanvoerplan Grootte Peel

Na jaren van bestuurlijke voorbereiding vroeg in 2001 het waterschap Peel en Maasvallei vergunning aan voor het plan om water aan te voeren naar de landbouwgebieden ten zuiden van de Grootte Peel. Werkgroep Behoud de Peel heeft in wateraanvoer nooit de oplossing gezien voor de verdrogingsproblemen. Dat maakt de natuur afhankelijk van een inuus, terwijl het nog maar de vraag is of daarvoor in droge tijden wel altijd voldoende Maaswater beschikbaar zal zijn. Het peilbeheer van veel sloten wordt tegennatuurlijk en -erger nog- het introduceert een gebiedsvreemde, kalkrijke watersoort die moeilijk samengaat met de levensgemeenschappen van zuur water die in en om de Peel voorkomen. Gelukkig is het waterschap de in 2000 gemaakte afspraak grotendeels nagekomen om wateraanvoer naar de nieuwe natuur te schrappen.

Na onderzoek aan de hand van gedetailleerde hoogtekarten, peilbuisgegevens en het terrein zelf, bleek ons echter dat er toch nog verschillende plekken overbleven waar het aanvoerwater in droge tijden de Peel in zou kunnen dringen. Het gaat om een laagte aan de rand van de Peel vlakbij het bezoekerscentrum, plekken bij het weidevogelgebied Kalispeel en de Eeuwselse Loop, die in Brabant over een lengte van enkele kilometers de Grootte Peel van zuid naar noord doorsnijdt. Het gaat daarbij om in principe goed oplosbare problemen, behalve bij de Eeuwselse Loop.

Wij vinden dat het plan op onderdelen aangepast dient te worden, zodat het aanvoerwater zodanig grotere afstand en/of meer obstakels moet overwinnen om de Peel te bereiken dat het gevaar voor binnendringen van kalkrijk water in de Peel nagenoeg verdwijnt. Het bleek dat daarvoor met betrekkelijk kleine aanpassingen kan worden volstaan. We hebben daarover overleg gezocht met het waterschap en zijn samen het veld in geweest. Hoewel het waterschap ons niet op alle punten tegemoet wilde komen, konden we het vrijwel volledig eens worden. Het gaat om het plaatsen van enkele stuwtjes en het verbreden van een waterloop om overstroming en daarmee binnendringing in de Peel te voorkomen.

Als gevolg van een termijnoverschrijding bij de provincie werd de vergunning die Peel en Maasvallei aanvroeg voor het wateraanvoerplan helaas "ex lege" verleend, zonder aanpassingen naar aanleiding van onze zienswijze. Later achtten provincie en ministerie ons bezwaar "gedeeltelijk gegrond" en men

gaf een nieuwe vergunning af onder voorwaarden. Die voorwaarden komen er op neer dat het waterschap een monitoringssysteem met peilbuizen moet opzetten om de wateraanvoer te stoppen, wanneer de peilen in de Peel zo diep wegzakken dat het aanvoerwater de Peel in kan lopen. We zijn in beroep gegaan omdat we er geen vertrouwen in hebben dat zo'n ingewikkeld systeem altijd goed zal werken. We vermeldden daarbij de bereikte overeenstemming. We hadden gehoopt dat het ministerie onze overeenkomst met het waterschap in de vergunning zou opnemen, maar daarvoor bleek het te laat. Het waterschap had daarvoor eigenlijk een heel nieuwe vergunningsaanvraag moeten doen, maar dat konden ze niet zonder hun subsidie in gevaar te brengen.

Eeuwselse Loop

Er is bovendien nog een (zeer) heet hangijzer onopgelost gebleven: het lot van de Eeuwselse Loop op Brabants gebied. Wanneer deze waterloop Maaswater door de Grootte Peel gaat afvoeren, kan dat in het noordelijk deel op sommige plekken in de Peel terechtkomen. Daarom is het noodzakelijk om de waterloop om te leiden. Dat is ook belangrijk omdat de loop vervuild wordt door een rioolwaterzuivering bij Meijel. Ook is het ongelukkig dat vooral het zuidelijk deel sterk drainerend werkt en een obstakel vormt voor allerlei kruipende dieren.

Omleiding van de Eeuwselse loop op Brabants gebied is zeer wel mogelijk, maar zal natuurlijk het nodige geld kosten. De diverse betrokken overheden houden de boot zoveel mogelijk af. Waterschap Peel en Maasvallei heeft er in haar plannen vrijwel geen woord aan gewijd. Het gaat immers

over een probleem aan de andere kant van de grens, nietwaar? Het ministerie vindt omleiding van een waterloop "een heel andere zaak" dan de wateraanvoerkwestie. Dat vinden wij niet: het is de enige manier om te voorkomen dat de Grootte Peel als gevolg van het wateraanvoerplan zal worden aangetast door gebiedsvreemd water, een aantasting die onomkeerbaar is!

Het ministerie suggereerde dat de bevoegdheidsverdeling tussen beide waterschappen een probleem zou vormen bij de afwegingen. WBdP snapt dat niet, want het ministerie is verantwoordelijk voor de bescherming van de héle Grootte Peel. Daarom hebben we het ministerie om handhaving verzocht. Als (de waterkwaliteit van) de Eeuwselse Loop louter de verantwoordelijkheid van het Brabantse waterschap de Aa is, dan dient dat waterschap daarvan werk te maken door een vergunning aan te vragen. Het zou in strijd zijn met artikel 12 van de Natuurbeschermingswet als ze zonder meer zou gedogen wat het andere waterschap doet. In eerste instantie wees het ministerie ons verzoek af, omdat men de zaak niet goed begreep. In ons bezwaarschrift hebben we de zaak nog eens uitgelegd.

Klepstuwen in Nederweert

WBdP ontving van het ministerie van LNV een afschrift van een brief van Waterschap Peel en Maasvallei. Het waterschap informeerde, zeer correct, naar een eventuele vergunningplicht ex Natuurbeschermingswet voor een serie kleinschalige schotbalken- of klepstuwen die door landbouwers geplaatst gaan worden in de gemeente Nederweert, onder meer in de buurt van het Sarsven en

Zolang de Eeuwselse Loop dienst doet als kunstmatige waterdoorvoer is ze schadelijk voor het natuurgebied

Monitoring Hoogdonk

de Banen. Een en ander komt voort uit het nieuwe grondwaterbeleid van de provincie Limburg en het daaruit voortvloeiende "hoofdconvenant Optimaal Waterbeheer in de Landbouw". Het ministerie was van mening dat dat "nimmer" kwaad kan, omdat de stuwtjes goed zijn voor de waterstand. We hebben een brief gestuurd waarin we er op wijzen dat er vanwege wateraanvoer wel degelijk gevaar denkbaar is: door onverstandig stuwen van sloten met aanvoerwater vlakbij de Peel, is namelijk al vaker aanvoerwater de Peel in gelopen. Na overleg werden we het met het ministerie eens over een praktische benadering: we kregen een kaart met de te plaatsen stuwtjes, zodat we konden nagaan of er risicosituaties bij zitten. Die zouden we dan kunnen melden als vergunningplichtige situaties. Dat bleek gelukkig niet het geval te zijn.

Proefneming Peelveen

Het ministerie van LNV had vergunning verleend voor de z.g. Proefneming Woningdrooglegging Peelveen die zich afspeelt in het hart van de Verheven Peel, aan de Koolweg en de Soemeersingel. Waterschap de Aa toonde na onderzoek aan dat de wateroverlast bij diverse woningen in het "Middengebied" weinig te maken heeft met grondwater of vernatting van natuurgebieden, maar vooral met verstopt geraakte drains en slootjes die het regenwater in de directe omgeving van de woningen niet meer afvoeren. Daarom werden op twee adressen enkele bestaande, verwaarloosde slootjes weer op diepte gebracht en enkele drainagebuizen geplaatst.

WBdP had niet zoveel moeite met het project, maar hechtte als altijd waarde aan zorgvuldigheid. We pleitten er dan ook voor een bepaald nat bosgebiedje te ontzien door niet een slootje uit te diepen dat daar dwars doorheen ging, maar via een een bermsloot er omheen te gaan. Zo wilden we voorkomen dat zware machines schade in het drassige terrein zouden aanrichten. Wie schetst onze verbazing toen bleek dat het werk vóór het aflopen van de bezwaartermijn op weinig subtiele wijze -met een rupsvoertuig- dwars door het bos was uitgevoerd. Het waterschap legde achteraf in een brief uit dat haast geboden was, want later in het seizoen zou het terrein wellicht te nat worden om in te werken. We vinden dat overleg wel zo elegant geweest zou zijn.

De uitbreiding van de plas Hoogdonk tot op een kleine duizend meter van de Liesselse Peel baart WBdP nog steeds zorgen. De Peel moet immers natter worden. Als door de uitbreiding van de plas de grondwaterstand daalt, wordt ook de Peel droger.

De Provincie verstrekte een ontgrondingsvergunning onder de voorwaarde dat er een meetnet (monitoringsnet) moest komen om veranderingen in de grondwaterstand te volgen. Indien aan de plas toe te schrijven dalingen van de grondwaterstand optreden, moeten maatregelen genomen worden. Klinkt mooi, doch de bestuurlijke en technische problemen lieten iets anders zien.

Hoe werkt het watersysteem?

De Peel ligt hoger dan de omgeving. De neerslag stroomt daardoor van de Peel af in plaats van dat er voedselrijk water naar de Peel toe stroomt. Daardoor is hoogveenregeneratie mogelijk, mits het grondwaterpeil hoog genoeg blijft. Het grondwater stroomt globaal door twee boven elkaar liggende lagen vanaf de Peel in de richting van de plas. De onderste, grindige laag is goed doorlaatbaar; de bovenste is slechter doorlaatbaar.

Het zand dat in de nieuwe plas gewonnen wordt moet door water vervangen worden. Bovendien verdampt open water meer dan het oorspronkelijke begroeide oppervlak. De aanvulling komt van toestromend grondwater uit de omgeving van de plas en mogelijk zelfs vanuit de Peel. Dit leidt tot dalingen van de grondwaterstand.

Metten en analyseren

Om vast te stellen wat de invloed van de plas is, moeten de grondwaterstanden gemeten worden, zowel in de diepe als in de ondiepe laag. Om een peilbuis in de diepere laag te plaatsen moet een gat door de ondiepe laag geboord worden. Als uitsluitend het diepe waterpeil gemeten moet worden, dan moet de doorboring van de ondiepe laag goed zijn afgedicht.

Uit de verkregen metingen moet kunnen worden afgeleid of peilverschillen het gevolg zijn van verschillen in neerslag, of dat er een andere oorzaak is, bijvoorbeeld de groeiende plas. Om dat onderscheid te kunnen maken bestaan er statistische technieken die voorwaarden stellen aan de metingen. Om metingen onderling te kunnen vergelijken is er een landelijke afspraak dat overal met dezelfde regelmaat gemeten wordt.

Voor een goede analyse is verder nodig dat de meetreeks zich minimaal uitstrekt

over vijf jaar. Daarbij mogen hooguit 10% van de waarnemingen ontbreken, bijvoorbeeld doordat een buis defect of onbereikbaar was.

Bij de vergunning uit 1956 werd slechts bepaald: "er mag op generlei wijze grondwater worden afgevoerd". Pas de voorlaatste vergunning uit 1991 eiste een meetnet. WBdP heeft getracht deze oude gegevens te analyseren. Daarbij bleek dat Hoogdonk zeer onvolledig en onregelmatig gemeten heeft. Van sommige buizen waren een paar jaar na het plaatsen al geen gegevens meer beschikbaar. Die buizen bestonden gewoon niet meer. Kennelijk was de Provincie nimmer handhavend opgetreden. De meetgegevens waren daardoor onbruikbaar voor een analyse. Na ons verzoek om handhaving wordt door Hoogdonk nu wel regelmatig gemeten.

Het huidige meetnet

Bij de laatste vergunning heeft de Provincie aan Hoogdonk nieuwe peilbuislocaties aangewezen. Enige geschikte buizen uit het oude meetnet werden daarbij helaas niet meegenomen. Verder stonden een paar ondiepe buizen dusdanig dicht bij waterlopen, dat zij beïnvloed werden door het peil in die waterloop. Voor de diepe buizen is het moeilijk om in het grind te boren. Daarom waren de boringen gestopt toen ze slechts 5 a 8 centimeter in het grind staken. Ook was niet zeker of ze wel echt in de diepe laag zaten.

Na een verzoek om handhaving werden nieuwe peilbuizen geplaatst. Vervolgens bleek dat bij één van de herplaatste buizen de afdichting niet goed was. Gevolg: een nieuw verzoek om handhaving, waarna deze buis voor de tweede maal vernieuwd werd.

En zo zijn, maar liefst vier jaar na het verlenen van de ontgrondingsvergunning, de diepe buizen eindelijk in orde. Voor het verkrijgen van bruikbare meetreeksen heeft deze vertraging grote negatieve gevolgen. Vier jaar later dan gedacht zullen voldoende gegevens beschikbaar zijn voor een statistisch onderzoek naar de effecten van de plas.

Een 'eigen' meetnet

Idealiter staan peilbuizen op een lijn die loopt van plas naar Peel. De door de Provincie aangewezen locaties voldeden daar matig aan. Wij hebben daarom zelf zo'n rij bij elkaar gesprokkeld die bestaat uit twee opgespoorde buizen uit het vorige meetnet, een "verlaten" TNO-buis, een onlangs door DLG geplaatste buis en de twee vernieuwde diepe buizen uit het nieuwe meetnet. De grondwaterstanden worden nu door WBdP opgenomen.

Natuurbeschermingswet en ammoniak

NATUURBESCHERMINGSWET VAKER IN STELLING

De afgelopen jaren zijn milieuvergunningen getoetst aan de Interimwet ammoniak en veehouderij. Volgens die wet mocht in de oostelijke helft van Noord-Brabant en in Noord- en Midden-Limburg de neerslag (depositie) van ammoniak nergens toenemen. Alleen de ammoniakreductieplannen die op basis van die wet zijn opgesteld boden aan bedrijven mogelijkheden tot uitbreiding, mits er elders een grotere reductie tegenover stond. WBdP hoefde toen de Natuurbeschermingswet (Nbwet) slechts sporadisch als wapen te gebruiken tegen toename van ammoniakdepositie in de Peel.

Toen op 31 januari 2002 de nieuwe Wet ammoniak en veehouderij van kracht was geworden, werd de Nbwet belangrijker. Die nieuwe ammoniakwet laat namelijk op een afstand van meer dan 250 meter van de EHS toename van de ammoniakuitstoot (emissie) toe. Zelfs binnen die smalle beschermingszone mogen sommige bedrijven hun emissie nog laten toenemen (zie Wet milieubeheer, blz. 12). Hoe smal zo'n "beschermingszone" van 250 meter is blijkt uit het volgende: volgens het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieuhygiëne (RIVM) is op 1000 meter afstand van de emissiebron nog maar 20 % van de ammoniakemissie neergeslagen. 60 % van de ammoniakemissie legt een afstand af van meer dan 10 kilometer.

In het kader van de Nbwet hanteert het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (LNV) het beleid dat de depositie van een bedrijf op een beschermd natuurmonument niet meer mag toenemen als het meer is dan 15 mol (een bepaalde gewichtseenheid) per hectare per jaar. Dat is niet in een bepaalde afstand uit te drukken, omdat het afhangt van het aantal en het soort dieren dat wordt gehouden. Om toch een idee te geven: in de praktijk komt het neer op een beschermingszone tot zo'n 2 km rondom de Peel. Dat biedt geen afdoende bescherming, maar in ieder geval heel wat meer dan de ammoniakwet.

Salderen niet meer mogelijk?

De afgelopen jaren liet WBdP het toe dat als gevolg van uitbreidingen bij bedrijven de depositie op de Peel iets toenam, op

voorwaarde dat de depositie onder 300 mol/hectare/jaar bleef (zijnde ongeveer de schadedrempel voor de Peel) en mits bij een ander bedrijf de milieuvergunning gedeeltelijk werd ingetrokken, dusdanig dat de depositie daar op de Peel minstens evenveel afnam. Vanwege de komst van de nieuwe ammoniakwet kunnen wij deze salderingsmethode echter niet meer toepassen. Ook LNV doet dit niet meer. Het probleem is namelijk dat bedrijven, gelegen buiten 250 meter van de EHS na een intrekking gewoon weer kunnen uitbreiden. Ook binnen de 250 meter kan dat met paarden, schapen en tot een bepaalde grens met rundvee. Ons inziens zou het salderen wel nog mogelijk zijn als het niet meer met het intrekken van milieuvergunningen, maar met vergunningen op grond van de Natuurbeschermingswet zou gebeuren. Wij zullen deze aanpak aan LNV voorstellen.

In 2002 voerde de Werkgroep de volgende procedures:

Asten

In ons vorige jaarverslag schreven we dat WBdP bezwaar maakte tegen de Nbwetvergunning die het ministerie van LNV had verleend aan het vleeskuikenbedrijf tegen de Groote Peel. LNV honoreerde ons bezwaar niet. Het stelde dat de verleende vergunning voor 40.000 kuikens een verbetering betekent ten opzichte van de 100.000 kuikens die op het bedrijf aanwezig waren toen de Groote Peel in 1988 werd aangewezen als natuurmonument. Op zich klopt dat wel, maar wij zijn van mening dat niet 1988, maar 1994 bepalend moet zijn. Toen is namelijk aan het bedrijf al een Nbwetvergunning verleend, voor 100.000 kuikens in emissie-arme stallen. De depositie daarvan op de rand van de Groote Peel bedroeg 1450 mol/ha/j. LNV had ondanks die al bestaande vergunning vorig jaar een nieuwe vergunning verleend. Deze was slechts voor 40.000 kuikens, maar in traditionele stallen. De depositie als gevolg daarvan zou veel meer gaan bedragen (5800 mol/ha/j). Wij stelden daarom in 2002 beroep in bij de Raad van State. LNV stelde dat aan het in 1994 verplicht gestelde emissie-arme stalsysteem technische problemen kleven. De kuikens zijn daarom vrijwel steeds traditioneel gehuisvest. Wij stelden daar tegenover dat er tegenwoordig vijf erkende emissie-arme stalsystemen zijn. Als deze stalsystemen niet realiseerbaar zijn dienen minder dieren te worden gehuisvest. LNV heeft zelf erkend

dat de depositie van de nieuwe vergunning zeer schadelijk is voor het natuurmonument.

Tijdens het schrijven van dit jaarverslag kwam de uitspraak van Raad van State binnen. Ons beroep werd afgewezen. Volgens de Raad was het onbetwist dat aan de emissie-arme stalsystemen problemen kleven en ten opzichte van het aantal dieren wat in 1988 aanwezig was, houdt de nieuwe vergunning een verbetering in.

Bij een ander bedrijf in Asten werd volgens de nieuwe ammoniakwet een milieuvergunning verleend waarbij de depositie op de Groote Peel toeneemt. We hebben daarom LNV verzocht om handhavend op te treden.

Twee bedrijven nabij de Groote Peel hebben aan LNV een vergunning gevraagd. LNV vroeg ons om onze zienswijze. We hebben medegedeeld dat de vergunningen verleend konden worden, omdat de depositie niet toeneemt.

Deurne

LNV verleende vergunning voor een toename op een bedrijf nabij het Zinkske. Wij maakten geen bezwaar, omdat elders bij de Peel een milieuvergunning werd ingetrokken (zie de hierboven omschreven salderingsmethode die wij in 2002 nog toepasten).

De Raad van State verklaarde ons beroep tegen de door LNV verleende vergunning aan een bedrijf tegen de zuidoostkant van de Deurnese Peel gegrond. De vergunning werd vernietigd. LNV had vergunning verleend voor de depositie die het bedrijf veroorzaakte toen de Deurnese Peel werd aangewezen als natuurmonument (stand-still). Dit was minder dan het bedrijf had gevraagd. De depositie op de Peel is erg hoog (meer dan 8000 mol/ha/j) en volgens het beleid van LNV dient boven een depositie van 600 mol een individuele beoordeling plaats te vinden. Die kan ertoe leiden dat niet alleen het stand-still-principe toegepast wordt, maar dat de vergunning voor minder wordt verleend of zelfs wordt geweigerd. Wij voerden aan dat LNV verzuimd had om die individuele beoordeling toe te passen en de Raad van State gaf ons daarin gelijk. LNV zal een nieuw besluit moeten nemen.

Gemert-Bakel

Omdat er met onze melding aan LNV van een voorgenomen uitbreiding van een bedrijf nabij de Bult niets gebeurde, hebben wij in

2002 LNV verzocht om handhavend op te treden. Het bedrijf vroeg daarna vergunning aan. WBdP heeft LNV laten weten dat deze vergunning niet verleend kan worden, omdat de depositie toeneemt ten opzichte van de situatie die bestond toen de Deurnese Peel werd aangewezen als natuurmonument.

Helden

Met een door ons gedane melding van een uitbreiding van een bedrijf nabij "het Zinkske", onderdeel van natuurmonument de Deurnese Peel, gebeurde niets. WBdP heeft in 2002 LNV verzocht om handhavend op te treden.

Ook voor een ander bedrijf in Helden, dat een milieuvergunning had gekregen voor een uitbreiding nabij "het Zinkske", vroegen we LNV om handhaving.

Nederweert

We hebben LNV gevraagd handhavend op te treden vanwege een verleende milieuvergunning voor een uitbreiding aan twee bedrijven nabij de Groote Peel en voor twee bedrijven nabij het natuurmonument Sarsven/de Banen (twee ervan hadden we al eerder gemeld).

Sevenum

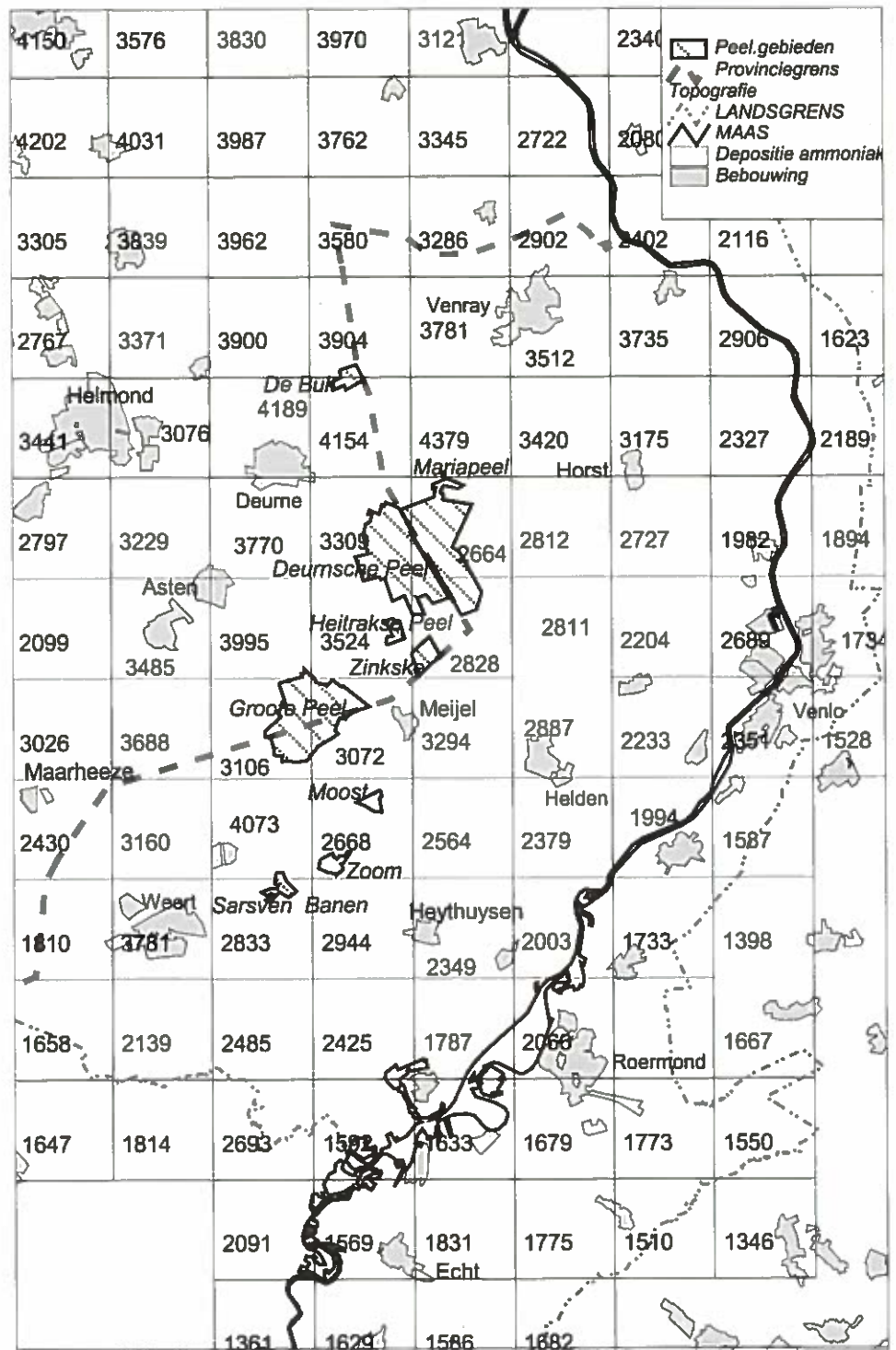
Vanwege de nieuwe ammoniakwet kreeg een bedrijf een milieuvergunning waarbij de depositie op de Mariapeel toe zou nemen. We vroegen LNV om handhavend op te treden.

Someren

Een bedrijf gelegen op enige afstand van de Groote Peel was zo netjes om een Nbwetvergunning aan te vragen voor een uitbreiding, waarbij de depositie op de Peel onder de 15 mol/ha/j bleef. Wij hebben LNV medegedeeld dat geen vergunning is vereist.

Venray

Ook hier is LNV gevraagd handhavend op te treden, nadat we op een eerder gedane melding geen reactie hadden gekregen. Het betreft een bedrijf dat een milieuvergunning heeft gekregen voor een uitbreiding nabij het natuurmonument het Grauwveen.

Depositie van ammoniak

Dat de depositie van ammoniak in de Peel nog steeds veel te hoog is laat dit kaartje duidelijk zien. Het betreft gegevens van het RIVM (Rijks Instituut voor Volksgezondheid en Milieuhygiëne) uit het jaar 2000. De depositie bedraagt in de Peelreservaten tussen de 2600 en 4200 mol/ha/j (1 mol = het atoomgewicht in grammen = 17 gram). Wil een hoogveen gezond kunnen blijven dan mag die depositie volgens o.a. het RIVM niet meer bedragen dan 252-490 mol/ha/j (de "kritische depositie"). De huidige depositie is dus voor de Peel nog steeds zo'n 10 keer te hoog! Dit geldt in vergelijkbare

mate ook voor andere voedsel- en kalkarme natuurgebieden. Zelfs voor loofbossen, die wat meer kunnen verdragen, wordt de kritische depositie nog met een factor 4 à 5 overschreden. Vergeleken met de jaren toen de depositie op zijn hoogst was (eind jaren '80 - beginjaren '90) is het volgens het RIVM ongeveer 20 % gedaald, als gevolg van o.a. emissie-arme stalsystemen en het onderwerken van de mest. Voor een gezonde natuur moet het echter nog veel verder omlaag. Op het kaartje is ook te zien dat de depositie naar het oosten en zuiden toe, waar minder intensieve veehouderij aanwezig is, duidelijk afneemt.

Wet milieubeheer ammoniak

Zoals altijd controleerde WBdP in haar werkgebied van de zeven Limburgse en drie Brabantse Peelgemeentes (vrijwel) alle milieuvergunningen, om te kijken of de gemeenten zich aan de regels houden. Nog steeds is de hoeveelheid stikstof, die in de vorm van ammoniak in de Peel terecht komt (depositie), veel te hoog. Een hoogveen is van nature een extreem voedselarm gebied. De zeldzame planten die er leven groeien langzaam, als aanpassing aan die voedselarme situatie. Door de ammoniakuitstoot vanuit de veehouderijbedrijven komen tegenwoordig veel meer voedingsstoffen in de Peel terecht. Het probleem is dat de langzaam groeiende hoogveenplanten overwoekerd raken door snel groeiende, algemene plantensoorten, zoals bijvoorbeeld het gras Pijpenstrootje en berken.

WBdP diende in 2002 één bezwaar in en verzocht één keer om handhaving. Dit lage aantal komt niet alleen doordat de gemeentes goede vergunningen verlenen, maar ook doordat de nieuwe Wet ammoniak en veehouderij zeer veel toelaat. Alleen binnen een afstand van 250 meter van de Ecologische Hoofd Structuur (de belangrijkste natuurgebieden) mag de ammoniakemissie niet toenemen. Daarbuiten laat die wet alle uitbreidingen toe. Rundveebedrijven mogen ook binnen die 250 meter uitbreiden tot 110 melkkoeien en 77 stuks jongvee. Voor paarden en schapen geldt helemaal geen beperking. Een kentering in benadering nadat door rijk en gemeenten eerst jarenlang een stand-still- en zelfs een reductiebeleid is gevoerd.

Jammer genoeg is het niet altijd zo dat de ruimtelijke ordening of stankregelgeving de uitbreidingen tegenhoudt. Er zijn in 2002 diverse vergunningen voor uitbreidingen verleend. Ook zijn de afgelopen jaren bedrijven gestopt. De dieren daarvan worden echter vaak (deels) overgenomen door andere bedrijven. De depositie van ammoniak is in onze regio dan ook nog steeds veel te hoog. Volgens het RIVM was het in de Peel in het jaar 2000 tussen de 2600 en 4200 mol (bepaalde gewichtseenheid) per ha per jaar. Een hoogveen kan om goed te kunnen functioneren slechts 250 à 500 mol/ha/j verdragen! De plotselinge vrijheid die met de nieuwe ammoniakwet gegeven wordt is dan ook onbegrijpelijk.

Onderstaand een overzicht van de door WBdP in 2002 gevoerde procedures:

Asten

Bij het vleeskuikenbedrijf aan de rand van de Grootte Peel speelt niet alleen de Natuurbeschermingswet, maar ook de milieuvergunning wordt overtreden. Het bedrijf had een vergunning uit 1969 voor 40.000 kuikens, maar hield er al korte tijd later zonder vergunning 60.000 meer. In 1993 kreeg het bedrijf een vergunning voor 100.000 kuikens, maar wel op voorwaarde dat een emissie-arm stalsysteem toegepast zou worden. Dit systeem is echter slechts enkele jaren gedeeltelijk toegepast en de laatste jaren helemaal niet (onder andere omdat aan het systeem technische problemen kleven). In 1999 vroeg het bedrijf aan de gemeente een nieuwe vergunning, in een poging te worden gelegaliseerd. WBdP dienden hier bezwaar tegen in. De gemeente verleende de vergunning niet. Het bedrijf viel daarmee terug op de vergunning uit 1969. Omdat er in de praktijk nog steeds 100.000 kuikens gehouden werden vroegen wij in augustus 2002 aan de gemeente om handhavend op te treden. Omdat we hierop geen antwoord kregen werd in oktober 2002 bezwaar gemaakt tegen de fictieve weigering om handhavend op te treden. Inmiddels heeft de gemeente het bedrijf bericht dat er niet meer dan 40.000 kuikens gehouden mogen worden.

Deurne

WBdP heeft eind 2001 bij de gemeente om handhaving gevraagd, omdat een rundveebedrijf aan de gemeente gemeld had de bedrijfsvoering te gaan wijzigen. Dit zou leiden tot toename van depositie van ammoniak op het nabij gelegen Peelrestant "het Zinkske". Ons inziens moest daar vergunning voor gevraagd worden. Dit jaar deed het bedrijf dat ook, maar vanwege de nieuwe ammoniakwet kan er zonder problemen uitgebreid worden. Het bedrijf zorgde ervoor dat er bij een ander bedrijf, gelegen naast het Peelrestant "de Bult", de milieuvergunning gedeeltelijk werd ingetrokken, teneinde voor deze toename ook de vereiste Natuurbeschermingswetver

gunning te kunnen krijgen. Het is echter de vraag of deze vorm van salderen nog wel mogelijk is (zie bij Natuurbeschermingswet en ammoniak).

Helden

Hier diende WBdP één bezwaar in. De gemeente had vergunning verleend voor een toename van de ammoniakemissie voor een bedrijf dat buiten 250 meter van de EHS ligt. De nieuwe ammoniakwet staat deze toename niet in de weg. Behalve aan die wet moet echter voldaan worden aan de Wet milieubeheer en die schrijft voor dat de milieuvuiling zo laag moet zijn als redelijkerwijs geëist kan worden ("ALARA"-beginsel). Aan dit beginsel werd niet voldaan. Ten opzichte van de vorige vergunning worden de varkens in één stal gehuisvest volgens een systeem met meer emissie. De gemeente liet dit toe, omdat dit slechtere systeem volgens haar al in de stal aanwezig is, in strijd met de vorige vergunning. Volgens ons is dat echter geen reden om er dan maar een vergunning voor te verlenen. Als iemand zich niet aan de vergunning houdt dient er gehandhaafd te worden. Later bleek echter dat het bedrijf ervoor had gezorgd als compensatie voor deze uitbreidingen in Venray twee vergunningen gedeeltelijk in te trekken. Deze intrekkingen waren gedaan toen het ARP (ammoniakreductieplan) in de gemeenten nog van kracht was. Ondanks het feit dat die ARP's met de nieuwe ammoniakwet niet meer geldig zijn, hebben we ons bezwaar inmiddels ingetrokken.

Nederweert

In 2001 diende WBdP een bezwaar in tegen de vergunning aan een wierenkwekerij. Als voeding werd mest uit het varkensbedrijf gebruikt. Het bezwaar werd ingediend omdat de gemeente onvoldoende motiveerde waarom de ammoniakemissie niet toe zou nemen. Uit inmiddels door ons zelf ingewonnen informatie leek het ons onwaarschijnlijk dat er ammoniak uit de wierenkwekerij vrij zou komen. We hebben daarom geen beroep tegen de vergunning ingesteld.

Glastuinbouw

Wet milieubeheer glastuinbouw

In Deurne speelde een milieuvergunning die niets met ammoniak te maken heeft, namelijk die van een glastuinbouwbedrijf, gelegen pal tegen de Heittrakse Peel. Het gaat om een oude kas, zonder milieuvergunning. In 1993 en in 1999 is de door de gemeente verleende vergunning na beroep van WBdP door de Raad van State vernietigd. Eind 1999 dienden we een bezwaar in tegen het ontwerp-besluit van de inmiddels derde vergunningverlening. WBdP was van mening dat door het verharde oppervlakte van de kas minder regenwater in de grond terecht zou komen, wat nadelig is voor de waterstand in de naastgelegen Peel. In haar definitieve besluit schreef de gemeente een infiltratievoorziening voor regenwater voor. Wij stelden dit jaar tegen die vergunning beroep in, omdat het betreffende voorschrift te onduidelijk en niet afdoende was. De vergunning werd vervolgens door de Raad van State zonder zitting vernietigd. De gemeente had de infiltratievoorziening niet mogen voorschrijven zonder een nieuw ontwerp-besluit te nemen. Nu moet er weer een nieuw besluit (het vierde) genomen worden. Aangezien deze kas in de EHS ligt en pal tegen de Peel aan is WBdP van mening dat het veel beter is om het bedrijf aan te kopen of te verplaatsen dan te gaan investeren in vernieuwing van de kas ter plaatse.

Kas Heittrakse Peel.

Eind 2000 deed de Raad van State uitspraak over de vraag of de uitbreiding van de kas, die direkt naast de ingang van het zandpad naar de Heittrakse Peel ligt, onder de vergunningplicht van de Natuurbeschermingswet valt. De Raad van State gaf duidelijk aan dat het realiseren van de uitbreiding -nota bene met medeweten van de provinciale overheid al gerealiseerd- inderdaad zoals wij stelden strijdig was met de Natuurbeschermingswet. Dit onder meer vanwege de ontsierende werking. Na die uitspraak begon dus pas de vergunningprocedure. Als gevolg van termijnoverschrijding door het ministerie werd de aangevraagde vergunning voor de al gerealiseerde plus een geplande uitbreiding in eerste instantie automatisch verleend.

De oude kas aan de rand van de Heittrakse Peel

Ons bezwaar tegen deze "vergunning ex lege" had in zoverre succes, dat het ministerie in tweede instantie een vergunning verleende met het voorschrift dat een afdoende infiltratievoorziening voor regenwater aanwezig moet zijn.

WBdP ging in beroep omdat de aanwezigheid van een groot bedrijf aan de rand van een natuurgebied, nota bene op EHS-grond, natuurlijk veel meer kwaad doet dan ooit met voorschriften verzacht kan worden. We denken ook aan de licht- en geluidsoverlast. Merkwaardig genoeg schreef het ministerie géén landschappelijke inpassing voor, ondanks dat de ondernemer zonder meer bereid was op dat punt het nodige te doen. LNV bleef -na een duidelijke hint van de Raad van State in de uitspraak van eind 2000- hardnekkig de verkeerde mening aanhangen dat voor een project buiten de grens van het natuurmonument ontsiering van het natuurschoon nooit een issue kan zijn.

Wij pleitten voor weigeren van de vergunning, omdat het bedrijf de optie heeft de kas te verplaatsen naar het glastuinbouwproject aan de Kleine Heittrak, slechts enkele kilometers naar het westen in de gemeente Asten. Het ministerie meent dat ze daar niet bij hoeft stil te staan, omdat dat ze dan voorbij zou gaan aan de "grondslag van de aanvraag". LNV verzumde verder de Habitat- en Vogelrichtlijn te raadplegen. In dit geval was dat extra belangrijk omdat de Habitatrichtlijn eist dat men ingaat op de mogelijkheid een alternatieve lokatie te kiezen.

Glas op d'n Heittrak

WBdP heeft deelgenomen aan het overleg over de herinrichting van een kleinschalig glastuinbouwgebied aan de Kleine Heittrak te Asten. Er kleven aan dit glastuinbouwproject enige bezwaren vanwege de ligging in een open en rustig gebied. Toch stemmen wij van harte met de plannen in, omdat het de mogelijkheid opent om de kas aan de rand van de Heittrakse Peel te verplaatsen. Winst is ook het herstel van een stuk beekdal langs de Astense Aa. Het overleg gaat moeizaam. Een probleem is, naast de omvermijdelijke centenkwestie, dat recht gedaan moet worden aan de belangen van enkele burgerbewoners die niet graag hun uitzicht verliezen. De provincie en de Tuinbouwontwikkelingsmaatschappij TOM geven het echter niet zo maar op.

Overig Glas

Verder is er van het glastuinbouwfront weinig nieuws. In Deurne moeten de gesprekken over een nieuwe glastuinbouwlokatie van 75 ha nog beginnen. De kas van een rododendronkweker aan het eind van de Soemeersingel in Helenaveen is het afgelopen jaar afgebroken na beëindiging van het bedrijf. De overdracht van de gronden aan DLG in het kader van de landinrichting Peelvenen heeft inmiddels plaatsgevonden. Het woonhuis is helaas niet door DLG gekocht.

Diverse procedures

Minicamping 't Kanaaltje

Zowel in 2001 als 2002 verzocht WBdP de gemeente Deurne om handhaving inzake de overtreding van de Wet op de Openlucht recreatie door een minicamping ten noorden van de Heittrakse Peel. De reden hiervoor is dat de camping regelmatig het maximum aantal kampeerplaatsen wat een minicamping mag hebben (10-15) overschrijdt. De camping ligt dicht bij het Peelrestant en nog dicht bij een stuk recent verworven nieuwe natuur. Hierdoor wordt de rust in deze gebieden verstoord. Vooral als gevolg van het geluid van de campinggasten en ook omdat een pad naar de Peel is aangelegd. Hoe drukker het op de camping is, des te groter wordt de (ver)storende invloed.

In mei 2001 vroeg de camping aan de gemeente een vergunning voor uitbreiding met een horecagelegenheid en park-and-bike voorziening voor honderd parkeerplaatsen. In de zomer constateerden we dat een voorschot genomen was op het al dan niet positieve besluit door alvast uitbreiding te realiseren, nota bene tot in de nog te realiseren EHS. In de bomenrij van de zandweg langs het Deurnes Kanaal, die onder het beschermd natuurmonument Deurnese Peel valt, werd een doorgang gemaakt. Verder werd buitenverlichting aangelegd, waardoor er 's-avonds en 's-nachts verstoring van de natuur plaatsvindt.

Deurne beloofde controle, toezicht en handhaving. Daar is niets van gebleken aangezien wij dit jaar op drie verschillende data meerdere overtredingen hebben geconstateerd. De Inspectie Ruimtelijke Ordening is door WBdP verzocht actief op te treden. Indien Deurne daarna nog niet reageert gaat WBdP bezwaar maken tegen de fictieve weigering om te handhaven.

Verder heeft de werkgroep in 2002 een verzoek tot handhaving van de Natuurbeschermingswet gedaan aan GS Noord-Brabant.

Dit stuk Peelgebied bij de Deurnese Peel is vermoedelijk weiland geworden als gevolg van intensieve beweiding. De veengrond is blijkbaar nooit geëgaliseerd.

Oneigenlijk gebruik subsidieregeling

Vorig jaar maakten wij al melding van een BV met varkensbedrijven, die op drie plaatsen in ons werkgebied (één in Deurne en twee in Sevenum) op Rijkskosten zijn stallen liet slopen, om vervolgens vergunning te vragen voor nieuwe legkippenbedrijven. WBdP vindt dat dit niet de bedoeling is van de Regeling Beëindiging Veehouderijtakken en vraagt zich ook af of de ruimtelijke ordening het toelaat dat er nieuwe kippenbedrijven gestart worden op de lokaties van de voormalige varkensbedrijven. We vinden dat in ieder geval geen goede zaak voor de Peel.

Eén geval in Sevenum hebben wij voorgesteld aan de Raad van State. De Raad was helaas van mening dat er nog steeds sprake is van een bedrijf, ook al zijn er geen varkens meer, zijn de stallen al gesloopt en de mestrechten aan de Minister verkocht. Daarom vond de Raad het terecht dat de gemeente Sevenum de milieuv vergunning voor het houden van varkens had omgeruild voor een vergunning voor het houden van legkippen, met evenveel ammoniakemissie. Vervolgens heeft WBdP rechtstreeks aan minister Veerman van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij gevraagd of hier misbruik van de subsidieregelingen werd gemaakt. De minister vond van niet, omdat de mestrechten immers aan het ministerie verkocht waren en de varkensstal feitelijk was afgebroken. De enigen die in Sevenum de bouw van de nieuwe legkippenbedrijven

nu nog kunnen tegen houden zijn de gemeente en de provincie, omdat het huidige bestemmingsplan een dergelijke nieuwbouw (nog) niet toelaat. In Deurne kan de omruiling waarschijnlijk gewoon doorgaan.

Illegale ontginning bij Deurnese Peel?

Op één van de veldcontroles van WBdP werd geconstateerd dat een uitloper van de Deurnese Peel, in het noorden nabij "de Halte", de afgelopen jaren ontgonnen is tot grasland.

Het perceel maakt onderdeel uit van het beschermd natuurmonument. Volgens de aanwijzingsbeschikking daarvan uit 1980 behoorde het perceel bij de aanwijzing tot de Peel zelf en niet tot de meebegrensde landbouwenclaves. Toen Staatsbosbeheer in 1994 van de gemeente Deurne de Deurnese Peel kocht stond in de koopakte dat een aantal percelen werden verpacht. Eén daarvan blijkt het betreffende perceel te zijn. Voor zover wij hebben kunnen nagaan is het oorspronkelijke pachtcontract door de gemeente Deurne getekend in 1987. Het lijkt er dus sterk op dat ruim na de aanwijzing tot beschermd natuurmonument een stuk Peel door gemeente Deurne in agrarisch gebruik is gegeven. En zonder dat daarvoor een vergunning is verleend volgens de Natuurbeschermingswet. WBdP heeft aan het ministerie van LNV gevraagd om handhaving op te treden.

A-plant

Een bedrijf dat aardbeiplanten vermeerderd, had zonder vergunning ex Natuurbeschermingswet een nieuwe beregeningsput geslagen, op korte afstand van de Deurnese Peel. WBdP vroeg de provincie om handhaving. In 2001 vroeg het bedrijf de vereiste vergunning aan. Op ons advies weigerde LNV die vergunning, vanwege de verdrogende werking op de Peel. De firma ging niet in beroep. Omdat ook beregend kan worden uit een waterschapssloot mag de teelt doorgaan. Op de beregeningsput is een controleerbare watermeter geplaatst. De voorzitter van de landinrichtingscommissie vroeg ons ons standpunt te heroverwegen vanwege het draagvlak voor de landinrichting. De betreffende ondernemer heeft ook grond in de EHS, met een oude grondwatervergunning. Die vergunning zou hij willen "inruilen". Er werd gesteld dat men de teelt anders zou verplaatsen naar dat EHS-perceel. Op die "ruil" zijn wij niet ingegaan. Op beide percelen is de grondwateronttrekking nadelig voor de Peel en het EHS-perceel dient te worden aangekocht. WBdP vindt dat het draagvlak meer gebaat is met helder opereren dan met uitzonderingen en toegeeflijkheid. Het is onjuist en onverstandig de suggestie te wekken dat de waterdoelen in de Peel zonder veel pijn of moeite te bereiken zijn. WBdP denkt meer te winnen bij een consequente toepassing van beleid dan bij ad-hoc benadering. Zeker nu de provincie bezig is het grondwaterbeleid op cruciale punten aan te scherpen.

Handhaving slootje Ospeldijk

Op het gebied van water heeft WBdP wat betreft handhavingzaken Natuurbeschermingswet een rustig jaar achter de rug. We meldden alleen graafactiviteiten bij Ospeldijk. Het bleek dat hier een slootje is verlegd en deels gedempt. De eigenaar is verzocht een vergunning ex art 12 Natuurbeschermingswet aan te vragen.

Structuurschema Militaire Terreinen

We maakten bezwaar tegen een onderdeel van de ontwerp-Planologische Kernbeslissing "Tweede Structuurschema Militaire Terreinen". Hierin wordt vermeld dat het "laagvliegebied VIII" voor helikopters ongewijzigd zal blijven. Dit beslaat het gebied grofweg van Deurne tot Nederweert en de Maas. Hierin liggen zowel de Deurnese Peel, Mariapeel en de Groote Peel. Sinds 1997 hebben wij verschillende meldingen gehad en waarnemingen gedaan van in de Deurnese

en Groote Peel "op grassprietniveau" oefenende helikopters.

Het laagvliegebied is strijdig met de Natuurbeschermingswet en de Europese regelgeving (Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn). Gezien de afspraak met defensie dat die oefeningen zouden stoppen en een besluit uit 1998 van GS van Limburg geen laagvlieg oefeningen boven de Peel meer te zullen accepteren, hadden wij verwacht dat de minister de Natuurbeschermingswetgebieden in de Peel bij deze gelegenheid buiten het laagvliegebied zou brengen. We verzochten hem dat alsnog te doen.

Gifmenger op de Bult

In augustus 2002 ontvingen we een anonieme brief waarin een boekje open werd gedaan over een zekere jager uit Tegelen. Er werden illegale praktijken beschreven zoals vergiften van roofvogels, onder meer in het Peelgebied de Bult.

We hebben de brief doorgespeeld naar diverse officiële partijen. De AID heeft later de verdachte van vele vergiftigingen van wild in die omgeving in de kraag gegrepen. De politie heeft de originele brief opgevraagd om te dienen als belastend bewijsmateriaal. De anonieme briefschrijver kan tevreden zijn en wordt uit naam van de fauna in de Peel van harte bedankt voor zijn actie!

Politie waarschuwt hondenuitlaters

Vergiftiging in Deurnese heidegebied

EN 23-9-02

DEURNE - Twee Limburgers hebben vorige week in het Deurnese heidegebied rondom de Bultweg landbouwgif verspreid waardoor verschillende honden zijn vergiftigd. De mannen werden vrijdagavond door opsporingsambtenaren van de Algemene Inspectiedienst (AID) in een veld op heterdaad betrapt.

De inspectiedienst surveilleerde daar al enkele dagen nadat er telefoontjes waren binnengekomen van verontruste hondenbezitters. Zeker vier honden zijn ziek geworden, een daarvan is aan het gif doodgegaan.

Vrijdagavond om half zeven werd op de Bultweg een 73-jarige inwoner van Tegelen aangehouden. Korte tijd later werd op de Planker ook nog een 66-jarige inwoner van Panningen opgepakt. Ze hadden sterk giftige landbouwbestrijdingsmiddelen bij zich. De afgelopen dagen zijn verschillende honden die in de omgeving van de Bultweg werden uitgelaten ziek geworden van het eten van mogelijk vergiftigde vis of ande-

re vergiftigde zaken. Inmiddels zijn in de omgeving van de Padbrugseweg, de Bultweg en de Goorsebergweg op tien plaatsen met gif bewerkte vis en vlees gevonden. De politie waarschuwt hondenbezitters om voorlopig niet in deze omgeving hun hond uit te laten omdat er mogelijk nog meer vergiftigd voer ligt. De verdachten zijn voor onderzoek ingesloten en het bij hen aangetroffen landbouwgif is in beslag genomen. Over het motief van de mannen tast de politie nog in het duister. Volgens een politiewoordvoerder heeft het mogelijk 'iets met de jacht te maken'. „De eerste prioriteit ligt echter bij het opsporen van nog meer vergiftigd voedsel”, aldus de woordvoerder.

Reconstructie

Op 1 april 2002 is de Reconstructiewet concentratiegebieden in werking getreden. De wet heeft als doel de regio opnieuw te "reconstrueren". Het is de bedoeling dat landbouw en natuur meer van elkaar worden gescheiden. De natuur heeft te lijden onder de aanwezigheid van de landbouw, bijvoorbeeld door verdroging en verzuring. De landbouw wordt gehinderd door de milieuregels rond natuurgebieden. Door ze uit elkaar te trekken, krijgen ze allebei de mogelijkheid zich beter te ontplooiën.

Werkgroep Behoud de Peel heeft in 2002 in zowel Limburg als Brabant dit proces intensief gevolgd. In de Reconstructiewet staat dat het Reconstructieplan maatregelen moet bevatten ter verbetering van de kwaliteit van natuur, landschap, milieu en water. Tot nog toe lijkt het er sterk op dat de Reconstructie in Limburg en Brabant niet aan die wettelijke eis zal voldoen. Dat ligt zeker niet alleen aan provincies, gemeentes of landbouworganisaties, maar veel meer aan het Rijk dat wel een Reconstructiewet maakt, maar er vervolgens verre van voldoende geld en instrumenten bijlevert om de gewenste doelen te kunnen bereiken.

Een 'mestscherpe' grens tussen natuur en landbouw brengt de natuurgebieden van de Peel zeker geen voordelen

RECONSTRUCTIE LIMBURG

Bouwstenen

De districten, waarin onze werkgroep in de natuurachterban vertegenwoordigd was, brachten in 2002 de "Reconstructiebouwsteen" uit, welke samen met de bouwstenen uit de andere districten het fundament zou moeten vormen voor het Reconstructieplan voor Noord en Midden-Limburg. We hebben gereageerd op de concepten. Op de definitieve bouwstenen is geen inspraak mogelijk, maar reageren doen we bij deze toch.

Horst-Sevenum

In de tekst van deze bouwsteen staan diverse goede zaken. Een paar voorbeelden: extensief grondgebruik (grasland) is wenselijk in lager gelegen nattere gronden en weidevogelgebieden. Daartoe moet uitrust van gronden plaatsvinden. Voor de gebieden die onder de Natuurbeschermingswet en Habitatrictlijn vallen moeten maatregelen genomen worden om deze wet/richtlijn te respecteren en uit te voeren. Ook met de stelling dat grasland, grondgebonden rundveehouderij en open landschap goed passen rond de Peel zijn we het helemaal eens. Hoe dit alles uitgevoerd gaat worden is echter nog onduidelijk. In de bouwsteen staat namelijk dat de "integrale kwaliteitstoets", waarin o.a. ammoniakemissie, waterhuishouding en landschap worden meegewogen, nog gemaakt moet worden. We zijn niet optimistisch als we zien dat op de bijbehorende kaarten slechts een zone van 250-500 m rondom de Peel is aangewezen als gebied waar de landbouw beperkingen opgelegd krijgt. Dat is niet veel als je weet dat de hydrologische beïnvloedingszone rondom Mariapeel/Grauwveen ongeveer 2 km breed is. Aan de noord-oostkant van het Grauwveen ontbreekt zo'n beperkingszone zelfs helemaal. Wel is het goed dat in de bouwsteen een brede zone rondom de Peel is aangewezen als zoekgebied voor "Koopmansgelden" (overheidsbijdrage ter bevordering van grondgebonden melkveehouderij).

Een zone van 500 m breed rondom de Peel is aangewezen als extensiveringsgebied, waar de intensieve veehouderij niet mag groeien. Omdat ammoniakemissie zich over een veelvoud van die afstand verspreidt, is het echter zeker zo belangrijk wat er voor de rest van het gebied voorgeschreven wordt. Wat dat betreft is de bouwsteen niet consequent. Eerst wordt gesteld dat in 2015 de depositie

van ammoniak nog ver boven het kritische niveau zal liggen en dat extra maatregelen nodig zijn. Vervolgens staat er dat de afname van de ammoniakemissie zal afhangen van de autonome ontwikkelingen. Ook staat er dat in het zogenaamde "verwevingsgebied" -verreweg het grootste deel van het gebied!- de huidige regelgeving het uitgangspunt zal zijn. Met de huidige wetgeving mag de emissie buiten 250 m van de EHS echter gewoon toenemen! Het Reconstructieplan moet in onze ogen juist aangeven waar in het verwevingsgebied de intensieve veehouderij al of niet mag groeien, afhankelijk van de kwaliteit van de omgeving.

WBdP plaatst grote vraagtekens bij het landbouwdoorgroeigebied dat op de kaart wordt aangewezen rond de Driekooienweg ten oosten van de Mariapeel en langs de Dorperpeelweg ten oosten van het Grauwveen. Gezien de korte afstand tot de Peel is dat plan niet te rijmen met het eerder gestelde respecteren van de Natuurbeschermingswet- en Habitatrictlijn gebieden.

Helden

Ook in de bouwsteen van Helden (waar ook Meijel bijhoort) worden het extensieve grondgebruik in de lagere gronden en de maatregelen voor de speciaal beschermde natuurgebieden genoemd. Aan de zuidkant van de Groote Peel is de zone "landbouwgebied met beperkingen, overwegend grasland" echter slechts 250-500 m breed en ontbreekt zelfs op sommige plaatsen. Positief is dat heel het landbouwgebied Scheepersberg Peelke als gebied met beperkingen wordt aangewezen. Prijzenswaardig is ook dat volgens de bouwsteen in het gebied Marisberg en ten zuiden van de Mariapeel/Breedschen Peel een flink stuk nieuwe natuur dient te komen. Het is een minpunt dat er een glastuinbouwconcentratiegebied is aangewezen dat in de hydrologische beïnvloedingszone ligt van de Groote Peel en de Peelrestanten Groote- en Kleine Moost.

Wat betreft water staat in de bouwsteen dat gebruik gemaakt is van "water als ordenend principe" en dat rondom de prioritaire natuurgebieden de inrichting van het gebied volledig afgestemd is op de gewenste natuurdoelen. Dit wordt echter onvoldoende uitgewerkt.

Wat betreft de ammoniakdepositie is ook deze bouwsteen dualistisch. Er wordt gesteld dat dringend maatregelen nodig zijn, maar

er wordt slechts een extensiveringszone aangewezen van 250 m rond de belangrijkste natuurgebieden. Daarbuiten wordt aan de ammoniakproblematiek geen aandacht geschonken.

Venray

Positief is dat deze bouwsteen de Robuuste Ecologische Verbindingszone tussen de Mariapeel en de Stippelberg wil realiseren. Een flinke strook tussen deze gebieden, ook tussen de onderdelen van de Heidse Peel, is daartoe aangewezen als extensiveringsgebied. Er dienen 300 hectare extra natuur verworven te worden.

In de rest van dit district (Venray-Meerlo-Wansum) zijn slechts weinig extensiveringsgebieden aangewezen. De bouwsteen stelt dat het uitplaatsen van bedrijven in een smalle zone rondom natuurgebieden weinig effect heeft op de depositie van ammoniak. Alleen die bedrijven die een hoge depositiepiek veroorzaken wil men verplaatsen. Op zich heeft Venray daar gelijk in. Maar dan moeten er natuurlijk in de rest van het gebied wel maatregelen genomen worden om de ammoniakemissie terug te dringen. Wat dat betreft stelt deze bouwsteen als enige dat de provincie gebieden zal moeten aanwijzen, waar de emissie met technische maatregelen verder teruggedrongen moet worden. Naar de grootte van die gebieden moet nog on-

derzoek gedaan worden. WBdP vindt dat de oplossing op deze manier erg onzeker blijft. Het probleem is ook dat de nieuwe ammoniakwet buiten de zone van 250 m onbeperkte groeimogelijkheden biedt. Men kan de emissie per dier wel regelen, maar als er geen grens gesteld wordt aan het aantal dieren is het onzeker of er afname van de emissie bereikt wordt. En ook in dit district is het nog niet duidelijk wat de criteria voor uitbreiding in de "verwevingsgebieden" zullen worden.

De landbouwontwikkelingsgebieden komen te liggen op die plekken waar de intensieve veehouderij al geconcentreerd is, omdat anders de open gebieden aangetast worden. Op zich terecht. Probleem is echter wel dat volgens de bouwsteen de Timmermansweg zo'n ontwikkelingsgebied is, tot aan de zuidgrens van de gemeente. Daarmee komt het tot op zo'n 750 m afstand van het natuurmonument en Habitatrichtlijngebied de Mariapeel te liggen, wat volgens WBdP te dichtbij is. Het geplande ontwikkelingsgebied grenst daarnaast pal aan het natuurgebied de Paardekop. Volgens de ammoniakwet mag de emissie binnen een afstand van 250 m meter daarvan niet toenemen. Het district wil daarom de EHS-status van een deel van dit gebied afhalen en daarvoor compenseren bij de Heidse Peel. Hoe deze compensatie uit moet pakken wordt echter open gelaten. WBdP is tegen een dergelijke uitruil.

In de Peelrestanten van de Heidse Peel zijn nog stukken met gave hoogveenvegetaties te vinden. Deze kwetsbare natte vegetaties hebben een zorgvuldige bescherming nodig.

De natuurwaarden in de Paardekop, waarin o.a. een Peelrestant ligt, verdienen evenzeer bescherming.

Om de verdroging te bestrijden stelt de bouwsteen dat er meer water in het gebied moet worden vastgehouden. De bedrijfswaterplannen (stuwtes in de sloten) zullen daar een flinke bijdrage aan leveren. Wij zijn van mening dat er meer aandacht besteed moet worden aan "water als ordenend principe". De waterstand wordt immers mede bepaald door wat er geteeld wordt. Gewassen die een lage waterstand nodig hebben kunnen het beste op de hoge gronden geteeld worden. De lage plekken (beekdalen en de omgeving van natuurgebieden) lenen zich het beste voor bijvoorbeeld grasland.. Het daartoe aangewezen "landbouwgebied met beperkingen" is rond de Peel echter te smal. Bij de Heidse Peel is alleen het gebied tussen de Peelrestanten aangewezen; aan de oosten zuidkant grenst "landbouw intensief" aan de Peel. De Mariapeel en het Grauwveen krijgen in dit district geen bescherming. De in de bouwsteen van Horst-Sevenum genoemde smalle zone van 500 m acht men blijkbaar voldoende; uit onderzoeken is echter al gebleken dat dat niet het geval is.

Visie op hoofdlijnen

Toen de districtsbouwstenen in de zomer naast elkaar lagen, bleek dat ze onderling te veel van elkaar verschilden om er gemakkelijk één Limburgs Reconstructieplan van te maken. Bovendien werd duidelijk dat de zes bouwstenen gezamenlijk niet voldeden aan het "Rijks Toetsings Kader". Daarom schreef de Limburgse Reconstructiecommissie een "Visie op Hoofdlijnen". In deze Visie zijn drie inhoudelijke hoofdkeuzes gemaakt: 1) meer ruimte voor intensieve landbouw én voor natuur, 2) water als ordenend principe en 3) verbetering van het landschap.

Vanuit de landbouw kwam er op de Visie op hoofdlijnen veel kritiek. Men herkende de onderliggende bouwstenen onvoldoende en er zouden te veel "extensiveringsgebieden" zijn aangewezen, waardoor teveel intensieve veehouderijbedrijven op termijn zouden verdwijnen.

WBdP vindt juist dat er te weinig verschil is met de bouwstenen. Ook in de Visie op hoofdlijnen zijn de extensiveringsgebieden te klein en is het waterverhaal onvoldoende uitgewerkt. Rondom de "Groene Grens" (de bos- en natuurgebieden op de grens van Brabant en Limburg) is slechts een extensiveringszone aangewezen van 250 tot 500 m breed. Daarnaast ligt het heel grote "Intensieve Hart". Zoals hierboven meerdere keren is gesteld zal het noodzakelijk zijn om ook daar maatregelen te treffen om de veel te hoge ammoniakemissie te beperken. De visie laat dit in het ongewisse. Ze stelt dat het afwegingskader voor dergelijke maatregelen nog ontwikkeld moet worden. Dit zou moeten gaan via de "BOM"-benadering (bouwka-vel op maat). Wat WBdP zeker weet is dat zelfs met het overal bevrozen van de bouw-blokken de ammoniakemissie niet vermind-erd kan worden. De huidige bouwblokken bieden immers vaak nog uitbreidingsruimte. Volstrekt onjuist is de stelling in de visie dat die 250 tot 500 m brede zone voldoende zal zijn voor de Natuurbeschermingswet.

Ook het thema "water als ordenend prin-cipe" is te weinig uitgewerkt. Volgens de visie wordt het watersysteem in principe volledig op de wensen voor de natuur ingericht. Dat gebeurt echter alleen in de "Groene Grens", in de zeer smalle zone rondom de natuurge-bieden. Aangezien de hydrologische beïnvloe-dingszone rondom de Peel zo'n 2 km breed is, is dat verre van voldoende.

RECONSTRUCTIE BRABANT

Reconstructiecommissie De Peel

Werkgroep Behoud de Peel is op diverse ma-nieren betrokken bij het Reconstructieproces in de Peel. Eén van onze leden is lid van de Reconstructiecommissie en andere leden hebben zitting in de lokale klankbordgroepen in Bakel, Deurne en Asten. Er is veel tijd gaan zitten in allerlei werkgroepen. De discussies over tal van aspecten zijn nog niet afgerond. Wel is een streefbeeld geformuleerd dat als een van de alternatieven in de milieu-effect-rapportage (MER) meegenomen wordt.

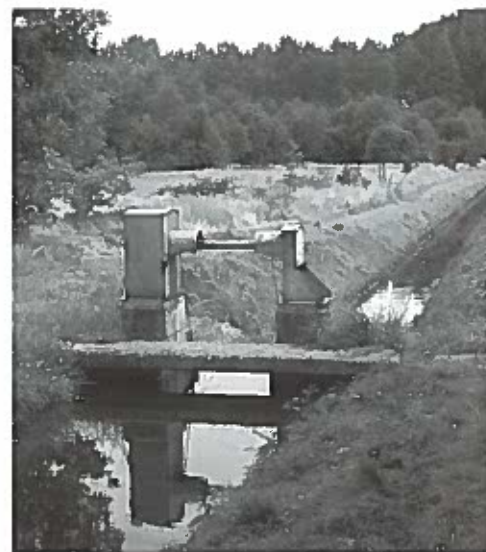
Mede door bezuinigingen van het Rijk is een fasering in de uit te werken deel-onderwerpen aangebracht. Zo is een begin gemaakt met de zonering van extensive-ringsgebieden, verwevingsgebieden en land-bouwwontwikkelingsgebieden. De uitwerking daarvan zal echter pas in 2003 gebeuren. De invulling van de varkensvrije zones en de waterbergingsgebieden is geconcretiseerd. De realisatie van de ecologische hoofdstruc-tuur blijft voor de natuurgeleding een van de belangrijkste thema's, evenals het integraal waterbeheer. We hebben aangegeven dat daar tot nu in de Reconstructie te weinig aandacht aan besteed is.

Startnotitie MER

WBdP heeft gereageerd op de door de provincie opgestelde Startnotitie MER Reconstructie De Peel, die op hoofdlijnen aangeeft waar de Reconstructie zich op zal gaan richten. De startnotitie gaat ons inziens onvoldoende in op de basisbescherming van de ecologische hoofdstructuur en de bescher-ming vanuit de Natuurbeschermingswet en Habitat- en Vogelrichtlijn. Het betreft met name de zonering van de ontwikkelingsge-bieden voor intensieve veehouderij (ammo-niakdepositie), glastuinbouw en de intensieve teelten (o.a. aantasting openheid, verdroging, gif, licht). Door zaken als hydrologische buf-ferzones, waterberging, ecologische verbind-ingszones en extensieve rundveehouderij te combineren dient ons inziens een meer-waarde voor het ecohydrologisch systeem gecreëerd te worden. De MER dient daarbij ook inzicht te verschaffen in hoe de aanvoer van gebiedsvreemd water stopgezet of dras-tisch verminderd kan worden.

De MER moet ook duidelijkheid verschaf-fen over de maatregelen die vereist zijn om de depositie van ammoniak tot onder de schadedrempel voor de natuur terug te brengen. In de Reconstructie is daar namelijk

Stuwen zijn heel nuttig bij het waterbeheer, maar de complexe problemen van verdroging zijn alleen op te lossen als in de toekomst binnen de hydrologische beïnvloedingszones niet meer het peilbeheer wordt aangepast aan de teelt, maar de teelt aan de voor de natuur noodzakelijke waterpeilen.

tot dusver weinig aandacht voor. Er wordt slechts een smalle zone van 250 m rond de EHS begrensd waar de veehouderij niet meer mag groeien (extensiveringsgebied) en in het gebied daarbuiten (verwevings- en ontwik-kelingsgebied) worden geen maatregelen getroffen om de emissie te verminderen.

De startnotitie besteedt onvoldoende aandacht aan de recreatie. Het is voor het behoud en ontwikkelen van de natuurwaar-den in de kwetsbare natuurgebieden van cruciaal belang om de recreatieve druk zo veel mogelijk te verminderen. Daartoe zal een goed doordachte zonering moeten worden toegepast, welke in de notitie ont-breekt. Er zijn zelfs gebieden gearceerd voor "recreatieve en economische ontwikkeling" pal naast de meest kwetsbare natuurmonu-menten (Deurnese- en Grootte Peel) en in stiltegebieden, ganzenopvanggebieden en kraanvogelpleisterplaatsen.

Regionale Natuur- en Landschaps-eenheid De Peel

Als invulling van een van de Reconstructie-taken wordt in Brabant de Regionale Natuur-en Landschapsseenheid opgesteld (RNLE). Meerdere RNLE's vormen samen met de Robuuste Ecologische VerbindingsZones de provinciale Brabantse invulling van het Natuurbeleidsplan. De RNLE is bedoeld ter versterking van de milieu- en ruimtelijke kwaliteit van de ecologische hoofdstructuur. Voor de Deurnese Peel wordt voorgesteld de grens van het landinrichtingsgebied aan te houden. Voor het gebied rond de Grootte Peel is voorgesteld de grens van de hydro-

logische bufferzone nagenoeg te volgen. De vertegenwoordigers van het waterschap en de landbouw prefereren een grens van de RNLE die veel dicht bij de Grootte Peel komt te liggen. Mede namens WBdP is door de Brabantse Milieufederatie ingebracht dat hierdoor fourageergebieden van onder andere ganzen buiten de RNLE komen te liggen. Ook wordt hiermee de hydrologische bufferzone genegeerd. De gemeenten wensen bovendien nieuwe ontwikkelingsmogelijkheden, met name voor recreatie, te dicht in de buurt van de natuurgebieden.

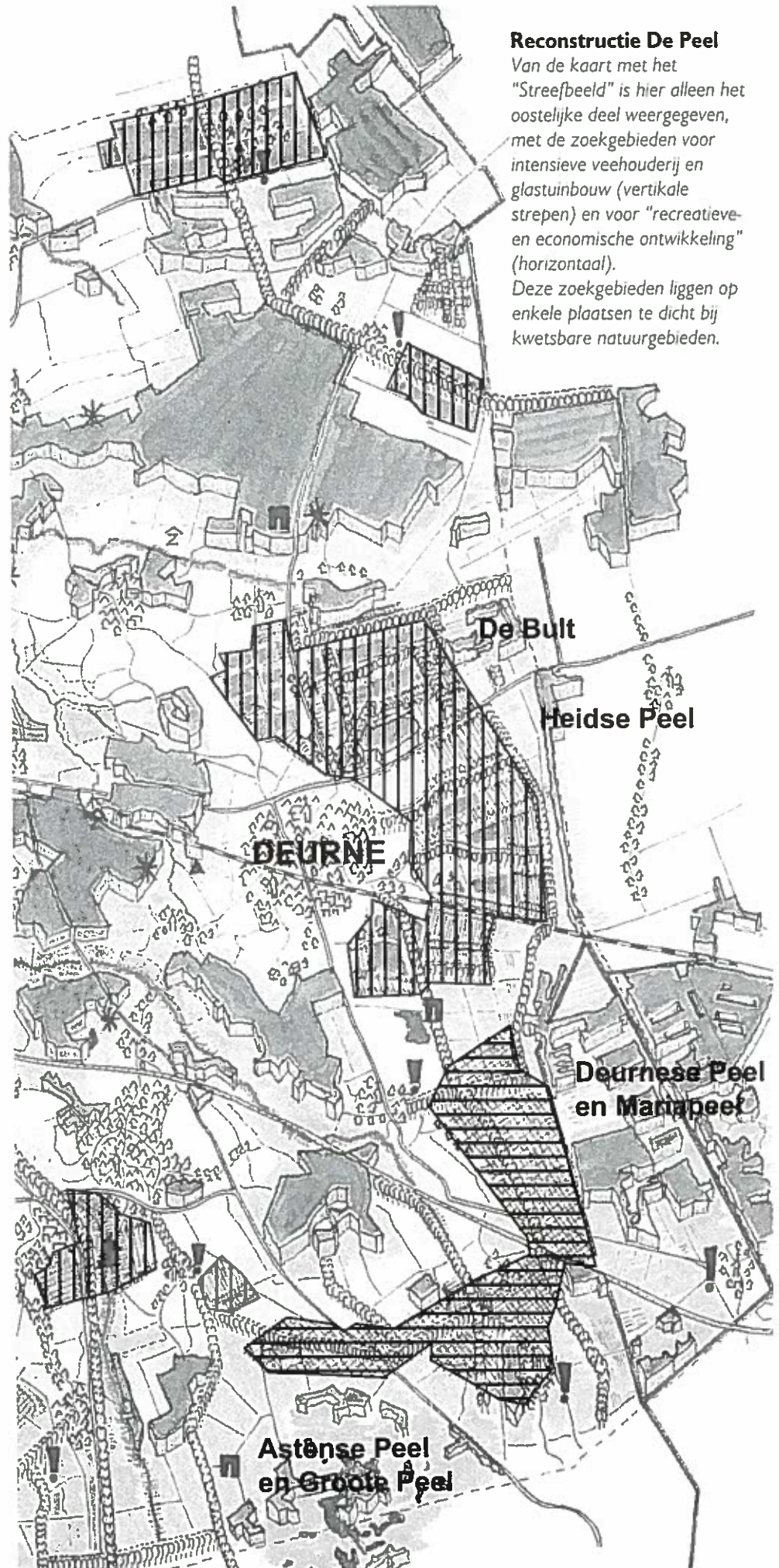
Klankbordgroep Asten en Deurne

Over deze klankbordgroepen valt in 2002 weinig te melden. Het echte werk, bijvoorbeeld het begrenzen van de extensiverings-, verwevings- en landbouwontwikkelingsgebieden, begint pas goed in 2003.

Klankbordgroep Gemert

Omdat Gemert een zogenaamde pilot was, werd hier al aan de uitvoering van de Reconstructie gewerkt. We deden mee aan het op gang brengen van de eerste boerderijverplaatsingen. Vanwege een ernstig gebrek aan financiën en instrumenten voor grondverwerving kwam hier echter tot op heden weinig van terecht.

In de Werkgroep Water ijverden we voor verbeteringen van de waterhuishouding (vernatting, berging en vermindering van wateraanvoer) in het pilot-gebied in het algemeen en de omgeving van de Bult in het bijzonder. Bij gebrek aan basisgegevens van het watersysteem kwam het proces nog niet goed op gang. Ook aan de recreatie werd aandacht besteed, waarbij het onze insteek was om goed te zonereren: mogelijkheden scheppen op plaatsen waar ze passen (vooral bij de dorpen) en de stiltegebieden zoals de Peel vrijwaren. Dit dient te gebeuren in het in ontwerp zijnde recreatief zoneringsplan Stippelberg.

Reconstructie De Peel

Van de kaart met het "Streefbeeld" is hier alleen het oostelijke deel weergegeven, met de zoekgebieden voor intensieve veehouderij en glastuinbouw (vertikale strepen) en voor "recreatieve- en economische ontwikkeling" (horizontaal). Deze zoekgebieden liggen op enkele plaatsen te dicht bij kwetsbare natuurgebieden.

Pilot Water Nederweert: vreemde uitkomst

In ons vorig jaarverslag schreven we dat in het kader van de pilot reconstructie Nederweert een hydrologisch onderzoek is gestart om te kijken welke vernattingsmaatregelen nodig zijn voor het behalen van de door de provincie gestelde natuurdoelen. Het onderzoek, dat is uitgevoerd door ingenieursbureau Alterra met het "SIMGRO"-model, is inmiddels afgerond. Eerst werd de grootte van het gebied bepaald waarbinnen de te treffen maatregelen zinvol zijn. De afspraak was gemaakt dat daarvoor de hydrologische beïnvloedingszone zou worden berekend. Dit op dezelfde wijze als eerder bij de Mariapeel.

Te laat bleek dat het waterschap die afspraak niet goed aan het ingenieursbureau doorgegeven had, waardoor het onderzoeksgebied te klein gekozen was om de beïnvloedingszone goed uit te kunnen rekenen. Ondanks dit te kleine modelgebied bleek die zone voor de meeste natuurgebieden toch al meer dan 2 km breed te zijn. Omdat deze breedte buiten het gebied van de pilot Nederweert viel, is besloten om met een kleinere zone te werken, gemiddeld zo'n 1400 m breed. WBDP was het daar niet mee eens, omdat het effect van vernatting daarmee onderschat werd. Als de maatregelen worden uitgevoerd in een gebied kleiner dan de beïnvloedingszone worden ofwel de natuurdoelen niet gehaald, ofwel moeten drastischer maatregelen worden getroffen. WBDP is van mening dat de vernattingsmaatregelen zich niet tot het grondgebied van Nederweert zouden moeten beperken; daarbuiten geldt de reconstructie immers ook.

Afwijkende uitkomsten

Vervolgens zijn diverse pakketten van maatregelen (scenario's) met het model doorgerekend (helaas slechts voor de kleinere zone). Onze werkgroep had zitting in de technische begeleidingscommissie en merkte, nadat de eerste rekenresultaten bekend werden, dat er afwijkende uitkomsten tussen zaten. Soms leverden de scenario's met lichte maatregelen zelfs meer vernatting in de natuur op dan de veel drastischer scenario's. Het model is toen aangepast en alle scenario's zijn opnieuw doorgerekend. De uitkomsten waren toen duidelijk logischer, maar toch zitten er ons inziens nog steeds uitkomsten in die niet stroken met de werkelijkheid. We hebben onze opmerkingen doorgegeven aan de betrokken partijen bij de reconstructie, maar er werd

niet op gereageerd. Wij zijn van mening dat het verkeerd is om de maatregelenkeuze te baseren op een onderzoek waarvan het nog niet zeker is of de uitkomsten wel conform de werkelijkheid zijn.

Zo leverde scenario 3 (aankoop en vernatten nieuwe EHS) in delen van de Grootte Peel, Banen, Zoom, Kruisvennen en Kleine Moost verdroging op. Dat lijkt ons sterk. Als je landbouwgronden rond de bestaande natuur vernat, dan kan het er toch alleen maar natter van worden? Ook heel vreemd is dat met dit scenario volgens het model juist wel vrijwel heel het landbouwgebied natter wordt. Zo groot is die nieuwe EHS toch niet dat vernatting daarvan zo'n ver reikende invloed kan hebben? Toen het rapport klaar was merkten we dat Alterra had aangenomen dat in de nieuwe EHS niet berekend zou worden. Het betreft echter landbouwgronden en beregening gebeurt daar wel degelijk. In het model zijn de beregeningen daar niet verwijderd, wat volgens het scenario wel had moeten.

We kwamen er ook achter dat in het model in de bestaande natuur sloten dichtgemaakt zijn. Vreemd, want dit scenario zou alleen voor de nieuwe EHS uitgerekend worden. Volgens Alterra zijn daar de pleks-gewijze verdrogingseffecten in de bestaande natuur aan te wijten. De dichtgemaakte sloten ontvangen minder voeding. Lastig is dat met de uitkomsten van dit scenario ook alle eindscenario's worden beïnvloed, want daar zit de aankoop en vernatting van de nieuwe EHS overal in.

Bedrijfswaterplannen

Ook scenario 5 (bedrijfswaterplannen) leverde vreemde uitkomsten op. De maatregelen daarvan houden in dat in het landbouwgebied stuwtjes worden geplaatst, met een peil van -50 cm ten opzichte van het maaiveld in

de zomer en -100 cm in de winter. Bij de eerder gedane studie voor het Mariapeelgebied leverde dit een duidelijke waterstandsverhoging in de natuur op. Hier geeft het vrijwel geen resultaat te zien. 's-Zomers treedt hier en daar zelfs verdroging op. En het is toch echt niet zó dat de sloten in het landbouwgebied nu al op dat peil van -50/-100 cm zitten. We vinden het ook vreemd dat volgens het model de waterstand 's-zomers in vrijwel heel het landbouwgebied stijgt, maar dat deze stijging aan de rand van de natuurgebieden abrupt ophoudt. Gedeeltelijk kan het geringe resultaat van dit scenario verklaard worden door het feit dat in het model alleen de waterstand in de kleine (secundaire) sloten is verhoogd en in de grote (primaire) sloten van het waterschap niet. Vreemd om dit op die manier uit te rekenen: als alle boeren in hun slootjes de waterstand verhogen, is het toch logisch om dat in de waterschapssloten ook te doen? Ook dit scenario beïnvloedt het resultaat van alle eindscenario's!

Uitvoeringsprogramma

Desondanks laten de eindscenario's ons inziens een behoorlijk resultaat van de diverse maatregelen zien. Bijvoorbeeld het scenario van het "uitvoeringsprogramma" van de pilot. Dit omvat behalve de maatregelen van scenario 3 en 5 ook het wateraanvoerplan Grootte Peel, het vernatten van de EHS-beheerslandbouwgronden en het opstuwen/omleiden van diverse waterlopen in en rond de zuidelijke Peelrestanten. De GLG (gemiddeld laagste grondwaterstand) stijgt hiermee in het grootste deel van de Grootte Peel 5-10 cm en in het westen en oosten deels 10-25 cm. In Sarsven/de Banen is dat 2-5 cm, maar in het noordelijk deel van de Banen deels 5-10 cm en in het Vlakwater 10-25 cm. In de Grootte Moost stijgt de GLG in een groot deel met 25-50 cm en zelfs met 50-75 cm. In

de Kleine Moost overal 10-25 cm en in een groot deel 25-50 cm. Dat is veel meer dan het waterschap in haar samenvatting van het rapport stelde. Volgens haar zijn in de zomer de effecten beperkt tot 2-10 cm; alleen in de Grootte en Kleine Moost (20 cm) en de Schoorkuilen (140 cm) wordt een groter effect bereikt. Het waterschap kijkt daarbij alleen naar de gemiddelde resultaten per natuurgebied. Zeker vanwege de hierboven vermelde en waarschijnlijk niet realistische verdrogings-effecten in de scenario's vinden wij het belangrijk om niet alleen naar de gemiddelden te kijken.

Heel vreemd is het dat twee andere eindscenario's, die ten opzichte van het uitvoeringsprogramma duidelijk meer maatregelen inhouden (onder andere lage gebiedsdelen vernatten tot de graslandnorm van -30 cm 's-zomers en -80 cm 's-winters) nauwelijks extra en hier en daar zelfs minder resultaat geven. In werkelijkheid kan dat niet.

Natuurscenario

Verreweg het meeste resultaat blijkt uit het natuurscenario. Behalve de maatregelen van het uitvoeringsprogramma worden daarin de beregeningen en drainages verwijderd en worden in alle laaggelegen gebiedsdelen de sloten verwijderd. Vooral dit laatste geeft veel effect. Met dit scenario stijgt de GLG gemiddeld over de natuurgebieden met zo'n 20 cm extra t.o.v. het uitvoeringsprogramma. Zelfs in de Zoom, waar in de andere scenario's vrijwel geen resultaat is behaald, is een duidelijke stijging van de zomerwaterstand waar te nemen. Dit geeft aan hoe sterk verdrogend de ontwatering van de laaggelegen gebiedsdelen werkt en hoe nuttig het is om de belangrijkste delen daarvan aan te kopen. Op zijn minst moet met de reconstructie worden geregeld dat de teelt daar beperkt wordt tot grasland, wat een vrij hoge waterstand kan verdragen.

Alles hangt af van de hoeveelheid geld die de regering voor uitvoering van de reconstructie beschikbaar stelt. Tijdens het schrijven van dit jaarverslag is bekend geworden dat wat betreft het uitvoeren van de maatregelen gestart wordt met het gebied rond Sarsven/de Banen, Vlakwater en Schoorkuilen. Daarvoor zal op korte termijn een uitwerkingsplan gemaakt worden, waarin de maatregelen uit het uitvoeringsprogramma verwerkt zijn. WbDP is daarbij vertegenwoordigd. We hopen dat dit proces geen jaren zal vergen, zoals met het SIMGRO-onderzoek is gebeurd.

Vol trots melden we in ons vorige jaarverslag dat we aan de lange lijst van in de Peel broedende vogels de Aalscholver konden toevoegen. In 2002 vond een nog veel spectaculairder broedgeval plaats. In juni deed het gerucht de ronde dat er een vreemde reiger aan de rand van de Verheven Peel gezien zou zijn. In eerste instantie werd niet veel acht op dit bericht geslagen. Elk jaar komen er meldingen binnen van "vreemde vogels". Meestal blijkt dit betrekking te hebben op een gewone soort die door onervarenheid of slechte waarnemingscondities niet goed op naam wordt gebracht. Maar begin juli werd het gerucht bevestigd; een ervaren vogelkenner zag een groep van maar liefst dertien Kwakken in de Peel.

Landelijk gezien is de Kwak (ook wel Nachtreiger genoemd) een zeldzame broedvogel, die bovendien door zijn heimelijke nachtelijke gedrag zelden wordt opgemerkt. De dertien Kwakken vertrokken in de avondschemering in formatie naar het hart van de Verheven Peel om daar voedsel te zoeken. In de ochtend zocht de groep weer de beschutting van dicht struweel op om te bekomen van de nachtelijke inspanningen. Opvallend daarbij was dat steeds enkele vogels de er vlak bij gelegen blauwe reigerkolonie opzochten. Dat was de aanleiding om eens een kijkje

te nemen in deze reigerkolonie. Daar werd een nest met vier jonge Kwakken aangetroffen! Dit was het eerste zekere broedgeval van deze soort in de Peel sedert 1969. De meeste Kwakken broeden in de zuidelijke helft van Europa. De laatste laren komt regelmatig een enkel paar in het riviereengebied tot broeden..

In het nationale Beschermingsplan Moerasvogels is de Kwak één van de aandachtsoorten. Het herstel van een duurzame populatie is een belangrijke doelstelling. De door Werkgroep Behoud de Peel gepropageerde en deels in eigen beheer uitgevoerde vernattingsmaatregelen in de Peel hebben zeker aan dit succes bijgedragen. Eveneens heeft de uitbreiding van de Verheven Peel, door aankoop van landbouwenclaves er toe bijgedragen dat de voor deze soort noodzakelijke rust voor een deel is teruggekeerd. Het is erg verheugend en stimulerend dat we op deze manier de vruchten mogen plukken van ons beschermingswerk!

Met spanning wordt naar voorjaar 2003 uitgezien. Keren de Kwakken terug uit hun Afrikaanse winterkwartieren? Neemt het aantal broedparen toe? Omdat de jongen voorzien zijn van een ring van het Vogeltrekstation, kan een deel van deze vragen worden beantwoord.

Beheerswerk

Waarom Peelwerk

De Peel was van oorsprong een hoogveen van duizenden hectaren groot. Het bestond voornamelijk uit veenmossen, was zeer nat, arm aan voedingsstoffen en erg zuur. Door ingrijpen van de mens -te weten turf steken en ontginningen tot landbouwgrond- is deze Peel tegenwoordig een heel stuk kleiner en ook droger geworden. De moderne landbouw rondom de Peel, met zijn lage waterstanden, zorgt voor nog meer verdroging. Daarnaast is de neerslag van voedingsstoffen vanuit de lucht te hoog, als gevolg van de ammoniakuitstoot uit de vele veehouderijbedrijven. Door deze verdroging en vermisting dreigen de zeldzame hoogveenplanten te worden overwoekerd door gras en berken.

Om dit proces tegen te gaan is Werkgroep Behoud de Peel in 1980 begonnen met beheerswerk in de Peel. De werkzaamheden bestaan uit het bouwen van dammen in de door de verveningsmaatschappijen aangelegde ontwateringsloten, waardoor de waterstand stijgt. Ook worden er boompjes gezaagd en geknipt om het typische open veenlandschap te behouden en terug te krijgen. Zeldzame planten zoals veenmossen, Zonnedauw, Lavendelheide, etc., maar ook vogels zoals Wulp, Blauwborst, ganzen en kraanvogels blijven daardoor behouden.

Naast dit werk in de Peel zelf is WBdP actief bezig met beleidsbeïnvloeding. Zo ijvert ze voor hydrologische beschermingszones en het aankopen van landbouwgronden rondom de Peel. Daardoor zal het beheerswerk op den duur minder vaak nodig zijn en in sommige delen van de Peel misschien achterwege kunnen blijven. Voorlopig heeft de Werkgroep bij het Peelwerk de hulp van vrijwilligers hard nodig.

Peelwerk in 2002

In 2002 (het 23ste jaar Peelwerk) hebben we in totaal 369 uur in de Peel gewerkt (11 werkdagen met gemiddeld 6,5 personen). Daarnaast is een flink aantal uren besteed aan controles en afval verwijderen. Er is gewerkt in het zuiden van de Deurnese Peel, waar we de door ons gemaakte open vlakke open houden. Onder andere ten behoeve van de ganzen en kraanvogels die daar overnachten. Verder is gezaagd en geknipt in "de Bult" en ook rond de zeldzame veenputten in de Liesselse Peel. Daar zijn voor de Peel bijzondere rozerode veenmossen ontdekt (waarschijnlijk *Sphagnum rubellum* of *Sph. capillifolium*). Tevens zijn de Amerikaanse bosbessen rond de zeer belangrijke veenputten in het zuiden van de Mariapeel bestreden. Iedereen die het afgelopen jaar meegewerkt heeft wordt bij deze hartelijk bedankt. Het werk is heel belangrijk, onder andere omdat het plaatsvindt op plekken waar Staatsbosbeer een aannemer niet kan laten werken.

Naast het Peelwerk zijn ten behoeve van Staatsbosbeheer elke veertien dagen de waterstanden opgenomen in de Deurnese Peel en het Molentje.

In het verworven EHS-gebied "het Molentje" beheert WBdP reeds enkele jaren een paar percelen grasland. Ook dit jaar is ervoor gezorgd dat de graslanden laat in het voorjaar zijn gehooïd. Vervolgens is nabegraasd met paarden.

Oproep!!:

Kom een keer helpen met het Peelwerk. Het is heel gezellig en leerzaam. Er wordt alleen met handgereedschap gewerkt (niet gevaarlijk en niet zwaar). Bovendien kom je in prachtige stukken ongerepte Peel en we maken altijd tijd om daarvan te genieten.

Opgeven bij Chris Vieveen via het WBdP kantoor (0493-354411) of thuis (0492-515683). Het werk gebeurt in opdracht van Staatsbosbeheer, de terreineigenaar.

Werkdagen in 2003/2004

De volgende zaterdagen zijn gepland: 6-9, 20-9, 4-10, 18-10, 1-11, 15-11, 29-11, 13-12, 27-12, 10-1, 24-1, 7-2, 21-2 en 6-3. Dan stoppen we vanwege het broedseizoen.

De werkdagen starten om negen uur. Waar we bij elkaar komen en gaan werken hoor je bij opgave. Voor gereedschap en werkhandschoenen wordt gezorgd. Deelnemers zorgen zelf voor laarzen, lunchpakket en eventueel regenkleding. Er wordt tot 14.00 uur gewerkt, maar uiteraard staat het iedereen vrij om korter te werken.

Ook groepen zijn zeer welkom en zo nodig kan hiervoor een afspraak op een andere dag dan de hierboven genoemde data gemaakt worden. Ook een andere starttijd is mogelijk. Het is vrijwilligerswerk, maar indien nodig kunnen we (een bijdrage in de) reiskostenvergoeding geven.

Peilbuizen

Al jarenlang neemt WBdP voor Staatsbosbeheer elke veertien dagen de waterstanden in de Deurnese Peel op. Gebrek aan onderhoud zorgde de laatste tijd voor een gestage aftakeling van het peilbuizenet. Het afgelopen jaar hebben we daarom wat tijd besteed aan het bevorderen van onderhoud. Een probleem is dat de buizen verdeeld zijn tussen verschillende beheerders, zodat de verantwoordelijkheden niet altijd even duidelijk zijn. Staatsbosbeheer heeft verbetering toegezegd. We deden ook suggesties om verloren gegane buizen te vervangen door buizen op betere plekken.

Voorlichting

In 2002 heeft WBdP de volgende lezingen en excursies gegeven:

- Lezing over beheer en waterhuishouding van de Mariapeel voor de stichting Horster Landschap
- Lezing over Peel algemeen en beheer voor IVN Asten
- Excursie Mariapeel voor lerarenbond lichamelijke opvoeding
- Lezing Verheven Peel voor decanen kring Helmond
- Excursie Mariapeel voor wethouders, raadsleden en ambtenaren van gemeente Deurne
- Lezing Verheven Peel + excursie voor IVN Asten
- Verheven Peel-excursie voor docenten aardrijkskunde Eckhartcollege Eindhoven

Op de open dag van Staatsbosbeheer waren we met een stand aanwezig bij het nieuwe bezoekerscentrum van de Grootte Peel.

We hebben uitleg en info-materiaal over ons werk en de Peel gegeven aan studenten planologie van de Universiteit Nijmegen voor een werkstuk.

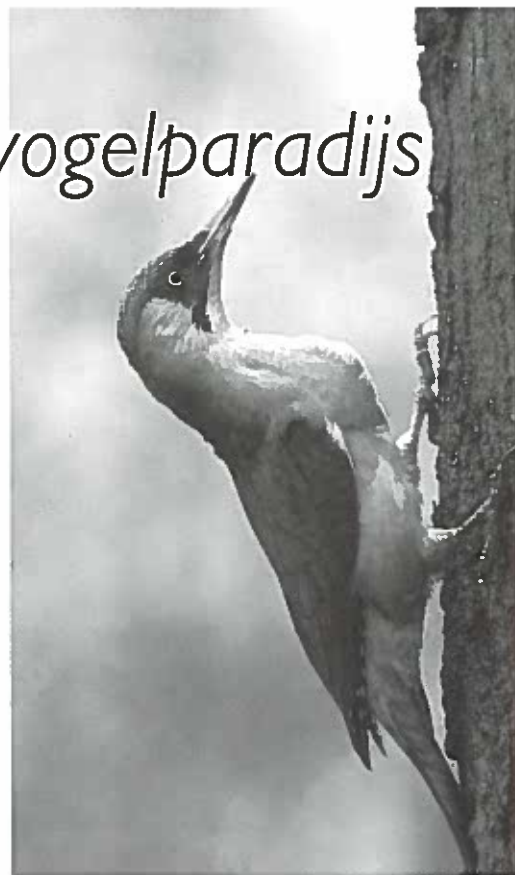
Op 16 juli was onze vice-voorzitter aanwezig bij een werkbezoek aan de Peel door ZKH Willem Alexander. De prins bezocht Helenaveen, in zijn functie als voorzitter van de Commissie Integraal Waterbeheer. Hij verdiepte zich in de problemen die samenhangen met het herstel van de waterhuishouding in de natuurgebieden. We vertelden wat de waarden van het natuurgebied zijn en wat de verdrogingsproblematiek is. We legden uit dat vanwege de unieke abiotische situatie, te vergelijken met een ingegraven badkuip, de Deurnese Peel en Mariapeel de kans verdienen om uit te groeien tot een aaneengesloten hoogveengebied: de Verheven Peel.

In het Zinkske is een grote variatie aan landschappen te vinden. De vogelbevolking is er daarom ook heel gevarieerd. Onderzoekers vonden er talrijke bosvogels zoals de Groene specht (foto boven), heidevogels zoals de Boomleeuwerik (midden) en watervogels zoals de Slobeend (onder).

Het Zinkske: vogelparadijs

In 2002 verscheen van de hand van de vogelkenners Peter van Someren en Jan Timmermans het rapport "Broedvogels van Het Zinkske in 2000". Dit rapport onderstreept de grote betekenis die dit Peelgebied heeft voor broedvogels.

Door meer dan vijftig uur in dit 135 ha metende Peelrestant door te brengen spoorde beide auteurs 65 verschillende soorten broedvogels op. Hieronder bevonden zich vijf soorten die op de nationale Rode Lijst (van bedreigde soorten) staan. Voor een relatief klein gebied als het Zinkske is 65 soorten bijzonder veel. Zo werden in de qua grootte vergelijkbare Peelrestanten als de Bult en de Heidse Peel in 1999 respectievelijk 'slechts' 49 en 47 soorten aangetroffen. De extreme soortenrijkdom is een direct gevolg van de rijkdom aan biotopen in het Zinkske. Zo is het oostelijke deel zanderig en droog. Hier treffen we droge heide en pijpestro-vegetaties aan. Zeldzame vogels als de Nachtzwaluw, Boomleeuwerik en Roodborsttapuit voelen zich hier thuis. In het natte en venige westelijke deel werden moerasvogels als de Blauwborst, Rietgors, Slobeend, Waterral en Wintertaling vastgesteld. Twee paartjes van de schitterend blauw-rood gekleurde Ijsvogel broedden in de oevers van de Helenavaart en het Kanaal van Deurne. Het open middengebied vormt ondermeer het leefgebied voor de Graspieper, Veldleeuwerik en Wulp. De

geheel natuurlijke (dus niet aangeplante) berkenbossen in het noorden en zuiden herbergden maar liefst zes paar van de Wielewaal. Dit is tegenwoordig een bijzonder hoge dichtheid voor deze melodieuze en bont gekleurde zangvogel. De vijf soorten roofvogels (Havik, Sperwer, Buizerd, Boomvalk en Torenvalk) nestelden grotendeels ook in de berkenbossen. De meer dan 100 jaar oude laanbomen langs de Helenavaart stonden garant voor holenbroeders als de Bosuil, Holenduif, Groene Specht, Zwarte Specht en Boomklever.

In totaal werden maar liefst 656 broedparen gevonden. U kunt zich voorstellen dat een koor van een dergelijke omvang in staat is om prachtige resultaten te halen. Indien er een hitparade voor gebieden met de meeste gevarieerde vogelzang zou worden opgesteld, dan zou het Zinkske met stip op één komen te staan. Jarenlang heeft Werkgroep Behoud de Peel (sectie Meijel) intensief beheerswerk in het gebied uitgevoerd. Het centrale middengebied en de heide hebben hierbij de openheid die bij het oorspronkelijke Peellandschap hoort teruggekregen. Hierdoor kregen vogelsoorten als Graspieper, Veldleeuwerik en Wulp weer een kans.

Het moet voor beide vogelkenners een genot zijn geweest om de vogelgeheimen aan dit Peelrestant te ontgifselen. Hopelijk zijn ze over tien jaar weer in de gelegenheid om de unieke vogelbevolking van het Zinkske in kaart te brengen.

Het beleid van de provincies

Beleidsnotitie faunabeleid Brabant

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant publiceerden een ontwerp-beleidsnota uitvoering Flora- en Faunawet en een ontwerp-besluit Verordening Vrijstellingen ex art. 65 Flora- en Faunawet. WBdP reageerde met een zienswijze. Wij zien het nut van jacht in de Peel niet in. Jacht rondom de Peel, om schade aan landbouwgewassen te bestrijden, is o.i. alleen toelaatbaar wanneer andere maatregelen geen effect hebben gehad. Er moet dan ook sprake zijn van substantiële schade. Een groot aantal soorten, zoals ganzen, mag van GS in de hele provincie opzettelijk worden verontrust, wanneer die "veelvuldig belangrijke schade aanrichten". Daarbij wordt geen onderscheid gemaakt tussen verschillende soorten ganzen, "aangezien voor de grondgebruiker het onderscheid tussen de verschillende soorten niet altijd duidelijk is"!

De nota gaat geheel voorbij aan de verplichte toets aan de Habitat- en Vogelrichtlijn. Ook zijn GS van plan op basis van een faunabeheerplan op voorhand vergunningen te verlenen voor afschot van bijvoorbeeld Ree en Vos. Ze willen dit zelfs weer gaan doen op basis van "populatiebeheer", dus los van schademeldingen en zelfs in de rustgebieden. Ontheffingen met betrekking tot de Vos worden gerechtvaardigd vanuit "de bescherming van flora en fauna", want jagers denken dat weidevogels en andere bodembroeders sterk te lijden hebben van predatie door vossen. Dat laatste is echter niet bewezen. Natuurlijk vindt predatie door vossen -en ook andere dieren- plaats, maar in hoeverre dat nadelig is voor de weidevogelstand en of het al of niet bejagen van de Vos daar invloed op heeft, is nooit goed onderzocht. Vorig jaar is hiernaar een landelijk onderzoek gestart en dat loopt nog.

De vos is weer eens de gebeten hond

Natuurgebiedsplan Noord-Brabant

In het jaarverslag van 2001 berichtte WBdP dat bezwaar was gemaakt tegen het natuurgebiedsplan, vastgesteld door Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant. Dit jaar werd hierop gereageerd. Wat betreft ons bezwaar tegen de toekenning van "begeleid natuurlijke eenheid" (wat betekent dat geen beheer zou mogen plaatsvinden) aan de Grootte Peel schrijven G.S. dat het niet de bedoeling is om het beheer daar meteen te beëindigen. Ze stellen terecht dat eerst de hydrologische situatie hersteld moet worden. Mochten de gewenste waterstanden niet haalbaar zijn dan kan aanpassing van het natuurdoeltype plaatsvinden.

Ons bezwaar tegen de "begeleid natuurlijke eenheid" in de Deurnese Peel ten westen van het Deurnese Kanaal is gehonoreerd. Daar zullen half natuurlijke natuurdoelen worden opgenomen. Terecht, want dat deel van de Deurnese Peel behoort niet tot het "wildernisgebied" en heeft dus blijvend beheer nodig. Voor een deel is het zelfs nieuwe natuur, die zeker niet zonder beheer kan.

Voor wat betreft ons bezwaar tegen het te gedetailleerd aangeven van de natuurdoelen stellen ze dat dit op perceelsniveau gebeuren moet vanwege het overheidsbeleid daaromtrent ("Programma Beheer"). Wijziging van het natuurgebiedsplan is volgens G.S. mogelijk wanneer dat nodig wordt geacht. We vinden deze stelling van Brabant wel vreemd want G.S. Limburg heeft de natuurdoelen niet zoals Brabant "per vierkante meter", maar veel globaler aangegeven. Dat vinden wij beter, omdat het nooit mogelijk is om zoveel jaren van tevoren te voorspellen waar zich precies welke natuur zal ontwikkelen.

STREEKPLANNEN

In 2001 reageerden we op het ontwerp-streekplan voor Noord-Brabant en dat van Limburg, welke inmiddels vastgesteld zijn.

Streekplan Noord-Brabant

De provincie deelde onze zorg over de verruimde mogelijkheden voor verblijfsrecreatie niet. Ze vertrouwt op het planologische beschermingsregime van de Groene Hoofd Structuur. Op ons voorstel werd wel tekst geschrappt die de indruk wekte dat qua dagrecreatie overal alles zou kunnen (bijvoorbeeld survival-tochten in de Peel). De afbakening en motivering van de Regionale Natuur- en Landschapseenheden en de Robuuste Ecologische Verbindingszones vindt de

provincie nadrukkelijk het domein van de regionale reconstructie. Ons pleidooi voor verstrakking van de regels rond intensieve teelten werd niet gehonoreerd, evenmin als onze wens om ondermeer boom- en bloembollenteelt in bepaalde gebieden te concentreren. Wel erkende ze dat vraatnetten en boomteelthekken verstoring van leefgebieden van dieren als de Das kunnen veroorzaken. Daaraan zullen bestemmingsplannen worden getoetst. De provincie ziet grootschalige openheid in de Peel als iets uit het verleden, wat geen bescherming meer nodig heeft. Gelukkig ziet ze geen heil meer in de IJzeren-Rijn-varianten langs de A67 (lees: door de Peel) en heeft die van de plankaart verwijderd.

Provinciaal Omgevingsplan Limburg

Met ons bezwaarschrift is heel weinig gedaan. De sluiting van het drinkwaterpompstation bij Ospeldijk, op een afstand van net 2 km van de Grootte Peel, gaat voorlopig niet door. Verder betrof onze reactie overwegend het (ingewikkelde en omvangrijke) kaartmateriaal. Zo verzochten we gezien de waarden voor ganzen en kraanvogels een aantal gebieden alsnog in te kleuren als "gebied met aan openheid gebonden natuurwaarden", zoals de vlakten oostelijk van de Mariapeel, de omgeving van de Molenbaan ("Molentje-zuid") bij Meijel en de Kievit bij Beringe. Vergeefs. Het direkt over de grens met Brabant gelegen Zinkske, onderdeel van natuurmonument de Deurnese Peel, werd overgeslagen bij het uitdelen van "bufferzones verdroging". Ons bezwaar hielp niet. De enige aanpassing die men in het belang van de Peel wilde doen was het inkleuren van de omgeving van net verworven hectaren nieuwe natuur in het "Limburgse Molentje" als "ontwikkelingsgebied voor veerkrachtige watersystemen".

Geen beroep mogelijk.....

Voor beide streekplannen gold dat in beroep gaan niet mogelijk was. Dat bleek alleen mogelijk te zijn tegen "concrete beleidsbeslissingen", waar onze bezwaren niet onder vielen. De redenering is, dat een burger alleen maar in beroep hoeft te gaan tegen besluiten die hem rechtstreeks aangaan, terwijl een streekplan voor 99% richtlijnen voor andere plannenmakers bevat. De burger moet zijn pijlen dus maar op het bestemmingsplan richten. Tegelijk zagen we dit jaar echter dat de Raad van State de provincies bij toetsing van die bestemmingsplannen heel veel vrijheid gaf!

Robuuste verbindingszone

In het vorige jaarverslag hebben we uitgebreid aandacht besteed aan de uitwerking van een Robuuste Ecologische Verbinding tussen Mariapeel/Deurnese Peel en de Stippelberg, zoals opgenomen in de 5e Nota Ruimtelijke Ordening. Deze zone zou van noord naar zuid een gevarieerde serie Peelrestanten aaneenkoppelen: de heiden op de Stippelberg, heiden en waardevolle graslanden op Vliegbasis de Peel, de hoogveenrestanten de Bult en Heidsche Peel, plus het Peelkanaal en directe omgeving tot aan de Deurnese Peel.

Afgelopen jaar hebben we het werk aan de desbetreffende klankbordgroep voortgezet en met succes kunnen afronden. Er verscheen een goed onderbouwde "verkenning" die moeiteloos werd goedgekeurd op het ministerie. Sommige keuzen zijn aanvechtbaar, maar op de meest cruciale punten zagen we veel overeenstemming met onze eigen visie. Belangrijke elementen zijn dat bij de Bult en Heidsche Peel voldoende hectaren werden gereserveerd om er een levensvatbaar geheel van te maken en dat bedragen werden ingecalculeerd om enkele ongelukkig gesitueerde intensieve veehouderijen uit te kopen.

Helaas is dit project door de huidige beleidsmakers in de ijskast gezet! Eerst kwamen er signalen dat "onze" zone wellicht minder prioriteit zou krijgen en af zou kunnen vallen. Later legde het nieuwe kabinet de hele 5e Nota terzijde en werden uiteindelijk alle aankopen van landbouwgrond voor natuurdoelen stopgezet. Nu de economie ook nog eens tegenzit, gelooft er haast niemand meer in.

Positief is, dat de overheid zich uitgebreid gebogen heeft over de belangen van

een aantal tot voor kort vrijwel vergeten Peelrestanten. Bovendien hoeven we op voorhand niet uit te sluiten dat de politieke en economische tegenwind gaat liggen en dat Den Haag zich zal herinneren welke grote kansen hier aanwezig zijn voor duurzaam behoud van een zeldzaam ecosysteem.

Herinrichting Luchtmachtbasis De Peel

In april 2002 heeft de vaste kamercommissie voor Defensie ingestemd met stationering van de grondgebonden luchtverdediging van de Koninklijke Luchtmacht en de Koninklijke Landmacht op Luchtmachtbasis De Peel, zodat gelijksoortige eenheden van verschillende krijgsmachtdelen kunnen samenwerken. Als gevolg van dit besluit zal het personeel -nu ca 1000 man- worden verdubbeld. De bebouwde oppervlakte neemt toe van ongeveer 30 tot circa 50 hectare.

Zodra we van de herinrichtingsplannen hoorden, hebben we de nodige rijkelijk voorhanden informatie opvraagd over de natuurwaarden op de basis. Later hield de basis enkele informatiebijeenkomsten en zijn wij en enkele andere vertegenwoordigers van de natuurbescherming rondgeleid op het terrein. Defensie blijkt als grote terreinbeheerder een eigen beheersorganisatie -DGW&T (Dienst Gebouwen, Werken en Terreinen)- te hebben die qua aandacht voor natuurbeheer een goede naam heeft opgebouwd. De gevolgen van de op zich zware ingrepen op de basis zullen volgens DGW&T tot een minimum beperkt blijven. De aan de Peel verbonden waarden kunnen er door goed gekozen compensatiemaatregelen en bij goed beheer zelfs op vooruitgaan.

De basis herbergt een opmerkelijke

Recent is de bebouwing op luchtmachtbasis De Peel sterk uitgebreid.

rijkdom aan vogelsoorten. De belangrijkste natuurwaarden liggen vooral aan de zuidzijde, terwijl de meeste bestaande en nieuwe bebouwing gesitueerd is aan de noordzijde bij Vredepeel. Langs het startbanencomplex, met name aan de zuidwestelijke "kop van de baan", ligt een uitstekend broedgebied voor Grutto's. Ook het Peelkanaal en enkele -meest droge- heidecomplexen zijn interessant. Het bosgebied aan de noordzijde kent naar verhouding de minste waarden en is nu al vrij dicht bebouwd. Alleen de gebieden die een lage waardering kregen zijn aangemerkt als potentiële bebouwingslocaties. Uitbreiding van bebouwing gebeurt vooral door verdichting van de bestaande bebouwingslocaties. Gebieden binnen 60 meter van het Peelkanaal en heideterreinen gelden als bebouwingsvrije zone. Aanleg van nieuwe wegen is vermeden.

De provincie eiste een natuurcompensatie binnen het gebied en elders in de provincie, met een compensatietoeslag van tweederde van de oppervlakte te rooien bos. Een deel van de boscompensatie gebeurt op oude landbouwgronden aan de noordkant van de basis. Daarnaast heeft Defensie gekozen voor compensatie in de vorm van 17,5 ha aan heideterreinen en koppelt daarmee twee heidegebieden als ecosysteem aaneen. Op termijn ontstaat een groot samenhangend gebied van heiden en schrale graslanden.

WBdP ziet geen aanleiding zich tegen de herinrichting te verzetten.

Ruimtelijk beleid in de Peelgemeenten

Wegenaanleg Deurne-Liessel-A67

Uit het Eindhovens Dagblad vernamen wij dat de gemeente Deurne bij het SRE (Samenwerkingsverband Regio Eindhoven) subsidie heeft aangevraagd in verband met een te realiseren nieuwe verbinding route tussen Deurne, Liessel en de A67. De gemeente wil behalve een vlotte verbinding met de A67 de kom van Liessel verkeersluw maken en een industrieterreintje ten noorden van dat dorp ontsluiten. De nieuwe verbinding buigt volgens het plan ten noorden van Liessel naar het oosten, om iets ten noorden van de Eikenlaan aan te sluiten op de Snoertsebaan, die verbreed wordt. De aansluiting op de Koeweideweg en de A67 worden verbeterd. Het plan blijkt te passen in een (overigens niet dwingend) provinciaal verkeers- en vervoersplan.

Voor de Peelnatuur is dat nieuwe asfalt en de extra drukte geen goede zaak. Directe schade treedt op doordat de route ter hoogte van de Eikenlaan over enkele kilometers de rand van de Peel volgt en ter hoogte van de Soeloop zelfs een waardevol natuurontwikkelingsgebied doorsnijdt.

Verbetering van de Snoertsebaan zou aanleiding kunnen geven voor een verschuiving van het verkeer tussen Deurne en Meijel naar een oostelijke route, vlak langs de Peel. In een voorstudie van de structuurvisie-plus oppert de gemeente Deurne het plan om haar zuidoostelijke bedrijventerreinen een ontsluiting op de noordzijde van de Snoertsebaan te geven. Bij Neerkant kan de Koeweideweg veel verkeer gaan trekken, zeker wanneer in de kom van Neerkant (terechte) verkeersmaatregelen worden getroffen. De sluiproute via Snoertsebaan (langs de Heitakse Peel), Vuurlinie (langs het Molentje) en Schansweg wordt dan veel aantrekkelijker dan de slingerende dorpenweg. Dat kan betekenen dat het gedaan is met de rust en de aantrekkelijkheid van het uitgestrekte landelijke gebied aan de westrand van de Verheven Peel.

We hebben B&W van Deurne schriftelijke vragen gesteld waarop tot op heden geen antwoord is gegeven. De aanleg van de weg moet nog afgewogen worden in het kader van de Natuurbeschermingswet en de Habitatrichtlijn, waarbij ook aandacht gegeven moet worden aan alternatieven. Wat dat betreft denken we dat er met de komst van de omleiding om Vlierden al een prima verbinding met de A67 komt te liggen.

Het SRE wees de subsidieaanvraag af, overigens om andere redenen. Dat wil dus niet zeggen dat het plan van de baan is.

Tennispark Neerkant.

We werden door buurtbewoners getipt over de voorgenomen aanleg van een tennispark in een agrarisch gebied langs de Neerkantse bossen, aan de rand van de bebouwde kom. De lokatie betreft een aantrekkelijk en geomorfologisch bijzonder stukje landschap langs de Peelrandbreuk en de Neerkantse bossen, op nog geen kilometer van de Heitakse Peel. Het plan bedreigde de "droge" ecologische verbinding Grootte Peel - Deurnese Peel ernstig. Vermoedelijk zou het ook ontwateringen met zich mee brengen, die verdere verdroging voor de Peel kunnen veroorzaken. We hebben ons bij de gemeente gemeld als belanghebbende partij en gewezen op de vergunningplicht ex Natuurbeschermingswet. De gemeente gaat inmiddels naar een alternatief op zoek omdat de locatie veel weerstand in de buurt oproept.

Nederweert

In Nederweert hadden we bij uitzondering geen beroep ingesteld tegen het bestemmingsplan, omdat de voor de Peel belangrijkste zaken goed geregeld leken. Bij nader inzien viel dat op één punt toch tegen. Door de moeilijk leesbare plankaart was het ons niet opgevallen dat de laaggelegen landbouwgronden rond het Vlakwater (onderdeel van de Banen) geen goed aanlegvergunningstelsel hadden gekregen.

Motorcrossbaan Nederweert

In 2001 is WbDP samen met Stichting Milieufederatie Limburg, Het Limburgs Landschap en Vereniging Das & Boom in beroep gegaan tegen het besluit van de gemeente Nederweert om een milieuvergunning te verlenen aan 2 verenigingen van motorcrossers, voor het gebruiken van een motorcrossbaan gelegen bij Nederweert-Eind. Deze ligt op maar een paar honderd meter oostelijk van het beschermd natuurmonument "Sarsven en de Banen", waar het lawaai volgens onderzoek effect heeft op de bos- en moerasvogels en afbreuk doet aan de beleevingswaarde. De Raad van State vernietigde het besluit voor zover het oefeningen tijdens de broedtijd mogelijk maakte (wedstrijden had de gemeente in die periode zelf al verboden). De gemeente heeft niet voldaan aan de opdracht binnen 2 maanden een nieuw besluit te nemen, maar er is een goede kans dat de baan verplaatst gaat worden.

Asten

In juni 2002 deed de Raad van State uitspraak inzake het bestemmingsplan Buitengebied Asten 1998. Op veel punten werden te liberale regelingen afgekeurd. Het gaat in de gebieden met openheid om de wijzigingsbevoegdheid niet-agrarische bedrijven te kunnen veranderen in agrarische bedrijven en het toestaan van de vestiging van glastuinbouwbedrijven en niet-grondgebonden agrarische bedrijven. In agrarische gebieden met meerwaarde werd het zonder meer toestaan van allerlei omschakelingen van agrarische bedrijven en sterke vergrotingen van agrarische bouwblokken afgekeurd.

De Raad van State achtte een zeer liberale regeling voor tijdelijke teeltondersteunende voorzieningen (kassen, tunnelkassen, hoge tunnels, etc) strijdig met het streekplan vanwege een gebrek aan bescherming voor o.a. ganzengebieden. Ook mag boomteelt in de weidevogel- en ganzengebieden niet toegestaan worden. De landbouw wilde af van een aanlegvergunning voor het scheuren van grasland in de weidevogel- en ganzengebieden en e.e.a. regelen in een convenant, maar de Raad achtte een aanlegvergunning noodzakelijk.

Gelet op de natte ecologische functie had de provincie de beekdalen overal moeten aanmerken als hydrologisch waardevol; niet slechts een gedeelte. Ook dienen hydrologische ingrepen nadrukkelijk in het aanlegvergunningstelsel terug te komen. Die zijn niet te vervangen door enkel een toets door het waterschap op basis van de Keur van het waterschap.

Gemert-Bakel

Het bestemmingsplan "best buiten" van Gemert-Bakel werd getoetst door de Raad van State. Ons beroep werd helaas niet gegrond verklaard. Op de meeste punten niet zo'n drama, want het ging meestal over voorzorgen en principes; niet zozeer over concrete dreigingen. We probeerden in verband met de herinrichting van de vliegbasis betere waarborgen te bereiken tegen bebouwing van vogelrijke gebieden bij de landingsbanen, maar de Raad vond het niet nodig. Op dit moment zijn de plannen van defensie bekend en lijkt er inderdaad geen gevaar meer te zijn. We protesteerden tegen het feit dat de Natuurkerngebieden Koperen Peel en Grote Peel, vroeger belangrijke broedgebieden voor de Grutto, niet meer beschermd worden. De Raad van State vond dat het geen actueel broedgebied meer is en dus geen

bescherming meer nodig heeft. We pleitten ook voor een stuk gebiedsgericht ammoniakbeleid. Dit z.g. depositiebeleid vond de Raad niet nodig, zeggende dat er voldoende voorwaarden zijn tegen uitbreiden van stallen bij voor verzuring gevoelige gebieden. Mede door ons beroep werd vastgesteld dat voor hydrologisch relevante plannen ondanks eventuele convenanten een aanlegvergunningstelsel niet kan worden gemist.

Minicamping bij de Klotterpeel

Op de grens van boswachterijen en cultuurland, even ten zuiden van de Rips, ligt het geïsoleerde, maar fraaie Peelrestantje "de Klotterpeel". Deze ontveende plas, die er uit ziet als een heideven van pakweg 10 hectaren, trekt vanwege het water en de rust veel vogels aan. Direct tegenover een ingang van het (enige) wandelpad van de Klotterpeel is een boerderij verbouwd tot een soort kaphuisje. De eigenaar heeft nu een vrijstelling aangevraagd van het bestemmingsplan om er ook een minicamping te beginnen. Wij hebben daartegen in samenwerking met de Vereniging Natuurmonumenten bedenkingen ingediend. We wezen op de vogelkundige en botanische waarden en vooral op de ongelukkige ligging van de geplande camping ten opzichte van het zeer kwetsbare terrein. Daarnaast is gezien de voorschriften van het bestemmingsplan het erf te klein om er een minicamping te mogen exploiteren.

Meijel

In de gemeente Meijel staat de openheid van het landschap onder zware druk. De gemeente beschermde die zo slecht dat provincie en Kroon goedkeuring van het nieuwe bestemmingsplan weigerden. De wet eist dan een "reparatieherziening" van het plan. Deze herziening beschermde het landschap opnieuw onvoldoende. We hebben in ons beroep gepleit voor verbeteringen, zoals aanpassing van te grote bouwblokken, grotere weidevogelgebieden en een strakkere regeling van teeltondersteunende voorzieningen. De Raad van State accepteerde helaas de uitleg van de provincie dat het plan in overeenstemming is met het (naar onze smaak te liberale) provinciale beleid.

Een uitzondering betrof lage boogkassen en afdekfolies. De toelaatbaarheid daarvan diende af te hangen van de landschappelijke, cultuurhistorische of ecologische waarden van het gebied. Volgens de Raad was dat voor weidevogelgebieden niet goed geregeld en zal de gemeente alsnog beperkingen (aanlegvergunning of vrijstelling) moeten instellen.

Peelbergen

In de gemeenten Horst en Sevenum ligt op zo'n 3 km van de Peel, langs de Middenpeelweg, een bosrijke zone die de beide gemeentebesturen tot het "Natuur- en recreatiepark De Peelbergen" willen

ontwikkelen. Het ontwerpbestemmingsplan van 2001 noemt als doelstelling "dat de ontwikkeling van nieuw bosgebied en recreatie-activiteiten elkaar wederzijds stimuleren met instandhouding van de milieumomstandigheden". We hebben ons tegen Peelbergen als zodanig niet verzet, maar wel vroegen we in een zienswijze bij bosaanplant rekening te houden met een waardevol weidevogelgebied. Het plan is overigens nog steeds niet vastgesteld, omdat men rekening wil houden met nieuwe ontwikkelingen.

Een voorbeeld van een initiatief dat gevolgen voor de Peel had kunnen hebben, is het Indycars-stadion (een mega-stadion voor een nog lawaaiiger sport dan de formule 1) in Sevenum, dat al snel niet reëel bleek, o.a. vanwege het stiltegebied Mariapeel.

In het natuureservaat de Klotterpeel zijn enkele jaren geleden hydrologische herstelmaatregelen uitgevoerd. De zeldzame plantensoorten die er daardoor nu weer voorkomen, zijn erg kwetsbaar. Daarom dient de recreatie in het gebied zeer extensief te blijven. Zo'n kwetsbaar natuurgebied is zeker niet geschikt als uitloop voor een camping.

Hoe werkt Werkgroep Behoud de Peel?

Werkgroep Behoud de Peel is een onafhankelijke stichting, die zich als doel gesteld heeft: het behoud en herstel van het Peelgebied als een hoogveen(achtig) landschap met de daaraan verbonden historische waarden en natuurkwaliteiten.

Ooit besloeg dit hoogveengebied van de Peel een enorme oppervlakte in het grensgebied van Brabant en Limburg. Ons werkterrein bestaat nu uit de tien gemeenten waarin nog Peelrestanten liggen of die daaraan grenzen:

- Asten,
- Gemert/Bakel,
- Deurne,
- Helden,
- Heythuysen,
- Horst aan de Maas,
- Meijel,
- Nederweert,
- Sevenum en
- Venray.

In de eerste jaren na de oprichting in 1978 werd alles in het werk gesteld om verdere afgraving en ontginning van de Peel te voorkomen. Pas toen deze gevaren waren afgewend, kon aandacht worden besteed aan beheerswerk in de Peel en aan bestrijding van allerlei bedreigingen van buitenaf, zoals ontwatering en uitstoot van ammoniak.

Nog steeds besteden we veel tijd aan het tegengaan van deze aanslagen en aan het geven allerlei vormen van voorlichting. Maar de meeste energie steken we momenteel in samenwerking met andere belanghebbenden om te komen tot maatregelen en plannen die leiden tot een zodanige inrichting van de Peelreservaten dat ze uiteindelijk minder kwetsbaar worden voor bedreigingen van buitenaf. Een voorbeeld van zo'n plan is dat voor de Verheven Peel.

Kwetsbaar

In dit jaarverslag is te lezen dat er een aantal gunstige ontwikkelingen zijn voor de natuur in het Peelgebied. Van de vogels, een diergroep die zich mag verheugen in een grote fanclub, hebben enkele soorten zich weer in de Peel gevestigd. Dat kan een gevolg zijn van de uitbreiding en vernatting waaraan de afgelopen jaren hard gewerkt is. Maar zeldzame, karakteristieke hoogveenplanten zoals de hier afgebeelde Lavendelheide, zijn er nog steeds heel zeldzaam. Dat komt omdat er, iedere dag weer, veel te veel meststoffen uit de lucht op de natuurgebieden neerkomen. Voor de kwetsbare veenplanten is dat funest. Die moeten het hebben van uiterst voedselarme omstandigheden.

Er zijn prima beleidsvoornemens en internationale verplichtingen om de uitstoot van ammoniak, de bron van deze stikstofbemesting, te beperken. Maar voor de natuur in de Peel zijn de effecten ervan nog niet merkbaar. En helaas stelt de overheid zich sinds kort weer veel coulanter op tegenover ontwikkelingen in de landbouw, die juist deze vermisting veroorzaakt.

Naast werk aan vergroting van bestaande natuurgebieden en aan vernatting van de hele Peelnatuur zet Werkgroep Behoud de Peel zich vooral in tegen deze sluipende en weinig zichtbare bedreiging van de natuur. Dat zijn geen spectaculaire acties op Greenpeace-niveau, maar taaie, saaie vergaderingen en op drammerigheid lijkende juridische procedures. Niet direct bezigheden waarmee je meteen een groot aantal laaiend enthousiaste supporters trekt. Toch kunnen ook wij, als vrijwilligersorganisatie, dat werk niet doen zonder hulp. Omdat we weten dat er veel echte Peelliefhebbers zijn, durven we toch te vragen om een bedrag over te maken op giro 5356520 t.n.v. WBdP te Meijel. Hartelijk dank!

Werkgroep Behoud de Peel
Postbus 139
5750 AC DEURNE
0493-354411 wbdp@hetnet.nl